

De “tijdgeest” verbeeld in de kerstgroep

Stichting tot behoud van erfgoed rond kerst Nederland

De “tijdgeest” verbeeld in de kerstgroep

Met dit boekje hebben wij geprobeerd om de kerstgroep in de tijd en de tijdgeest te plaatsen.
Zeker de laatste jaren is er veel gaande op dit gebied. Soms wel eens te veel. Bijna elk onderwerp in de actualiteit wordt aangegrepen om er in de verbeelding van de kerstgroep wat mee te doen.

Inmiddels 64 onderwerpen.

Heleen Zorgdrager schreef hier het volgende over:

“*Dat het traditionele verhaal van de geboorte van Jezus wordt verbonden met actuele thema’s is alleen maar goed“ vindt Heleen Zorgdrager, hoogleraar systematische theologie en genderstudies aan de Protestantse Theologische Universiteit in Amsterdam. Een kerststal mag volgens haar flink schuren en provoceren. “Moeten we tevreden zijn met het standaard tafereeltje, met lieflijke poppen van Jezus en Maria? Ik vind van niet. Het kerstverhaal is een verhaal dat botst: het heilige komt in contact met het alledaagse, het profane. Die botsing is heel mooi verwerkt in de kerstgroep in een kooi (zie pag. 59). Iets diep binnen in ons zegt: “Dit willen we niet. Maar uiteindelijk heeft het kerstverhaal veel meer van doen met de harde, kille werkelijkheid dan met het romantische plaatje dat we zo goed kennen.”*

Naast de afbeelding van een kerstgroep geven wij soms ook wat achtergrond informatie over het hoe en waarom.

Heeft u aanvullingen en of opmerkingen wij horen dat graag van u via het contactformulier op onze website: https://stichtingerfgoedrondkerst.nl

Veel kijk- en leesplezier!

Peter Diemer
Stichting tot behoud van erfgoed rond kerst Nederland

Juli 2021
Bijgewerkt t/m 2026-10-16

Onderwerp **Pagina**

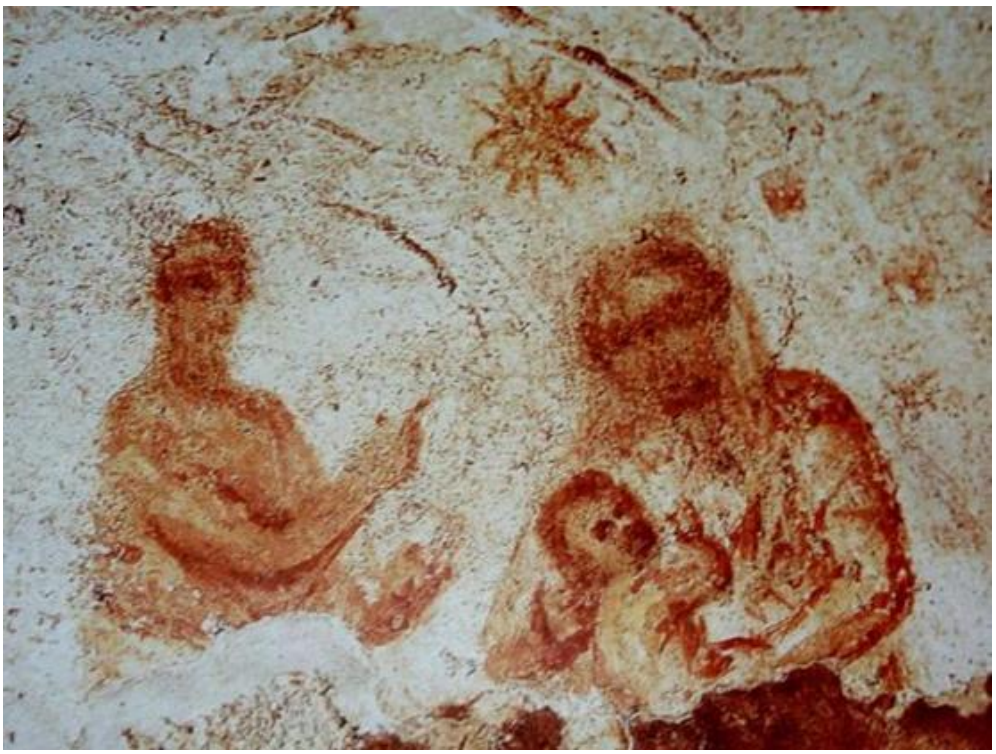
· 100 na Chr. Eerste Christenen 5
· 300 na Chr. Christelijke kunst 6
· 330 na Chr. Iconen als kerstverhaal 7
· 350 na Chr. Twee dimensionale kerstvoorstellingen 8
· Kerstvoorstellingen 10e eeuw 9
· 1223 Kerstverhaal als toneelstuk 10
· 1289 Driedimensionale kerstgroep 11
· 1350-1400 Kerstgroep op gebruiksvoorwerpen 12
· 15e eeuw de jongste koning wordt Afrikaan 13
· 1412 Monnikenwerk 14
· 1450 Boekdrukkunst 15
· Kerstvoorstellingen tot begin 16de eeuw 17
· Kerstvoorstellingen vanaf de 16de eeuw 18
· 1522 Beeldenstorm 19
. 17de eeuw 21
. 18de eeuw 22
. 19de eeuw Proto-expressionisme 23
. 1911 Tubisme 24
· 1914-1918 1ste Wereldoorlog 26
· 1919 Rationalisme 27
· 1920 Minimalisme 29
· 1921 Noodgeld 30
. 1924 Jugendstil 31
· De Jaren 1930 kerstgroepen 32
1933 Hitler wilde een kerst zonder Jezus 35
. Kunst tussen de twee wereldoorlogen (Interbellum) 36
· 1940-1945 2e Wereldoorlog 37
· 1942 Jodenvervolging 38
· 1944 Zuid Nederland bevrijdt 39
· 1944 Hongerwinter Noord-Nederland 40
1945 Eerste kerst na de 2de Wereldoorlog 42
· 1946 Stripverhalen 43
· 1947-1989 Koude oorlog 44
· 1950 Jeans 45
. 1949 Figuratief / Nieuwe wilden 46
· 1989 Val van de Berlijnse muur 47
· 1992 Columbusjaar 48
· 1996 Kerstgroepen in de etalage 49
· 1998 Mobile telefoon 50
· 2000 Gedecimeerde kerstgroep 51
· 2002 De muur tussen Israël en Palestina 52
· 2003 Van oorlog naar vrede 53
· 2004 Niet meer roken binnen 54
· 2015 Van Kerstkind naar kerstman 55
· 2016 Hipsters 56
· 2017 Bootvluchtelingen 57
· 2017 God is een vrouw 58

Onderwerp	Pagina
· 2017 Homoseksualiteit	59
· 2017 Nano technologie	60
· 2018 3D geprinte kerstgroep	61
· 2019 Inclusiviteit	62
· 2019 Immigratie USA	63
· 2019 Opwarming van de aarde	64
· 2019 Corona pandemie	65
· 2020 Emancipatie	66
· 2021 Klimaatactivisme	67
· 2021 Corona test	68
· 2022 Gewone bijzondere mensen	69
· 2022 Boerenprotest	70
· 2023 800 jaar Franciscus van Assisi	71
· 2023 Oorlog in de Gazastrook	72
· 2024 Overstromingen en wateroverlast	73
· 2025 Multi Media en Artificial Intelligence (AI)	74
· 2026 2026-02-20 Sagrada Familia bereikt hoogste punt	75

100 na Chr. Eerste Christenen

De eerste afbeeldingen van de geboorte van Jezus zijn te vinden in de catacomben van Priscilla in de omgeving van Rome. Deze onderaardse gangen waren begraafplaatsen van de christenen, uit de eerste vier eeuwen, die door de Romeinen werden vervolgd. Het was een netwerk van smalle gangen van tufsteen met uitgehouwen nissen, waarin de doden werden begraven.

Op kruispunten van de gangen, of boven de graven van een bekende martelaar werd vaak een kapel ingericht, waarvan het plafond werd beschilderd: waaronder de geboorte en de aanbidding van de Driekoningen. Voor deze en andere afbeeldingen kunt u ook naar het Museum Romeinse Katakomben in Valkenburg, Limburg (NL).

300 na Chr. Christelijke kunst

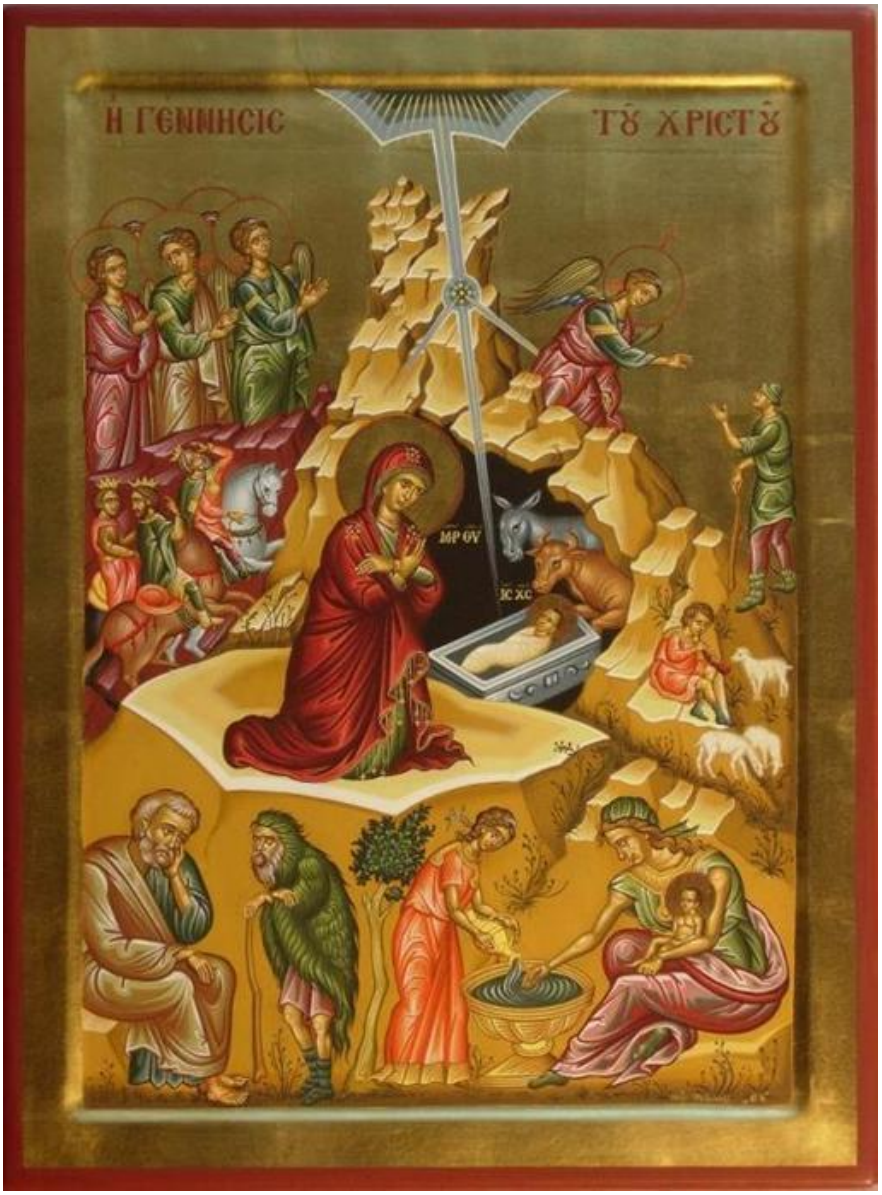
Al in de vierde eeuw bestaat er in Ethiopië een traditie van Christelijke kerkelijke kunst. Binnen de kerkelijke muren. Ongeletterden kregen toegang tot de Bijbelverhalen via muurschilderingen, miniaturen en iconen. Deze kunst ontwikkelt zich pas echt in de negentiende eeuw. Deze Icoon toont de aanbidding van de Driekoningen.

330 na Chr. Iconen als kerstverhaal

Het Byzantijnse beeld van het geboorteverhaal met het bijbehorende proto-evangelie van Jacobus weergegeven rond 330 jaar na Chr. Het proto-evangelie werd door de westerse theologen afgewezen. Te zien:

- De engelen, die de boodschap aan de herders in het veld verkondigen,
- De ster, die de Driekoningen de weg wijst naar de nieuw geboren Koning,
- Maria,
- Jezus met de ezel en os in een grot,
- Josef wat teruggetrokken in een hoekje,
- De duivel verkleedt als herder, die Jozef probeert te verleiden en Jozef wil laten vertellen dat het verhaal van een maagdelijke geboorte, onmogelijk is en strijdig met de natuurwetten.
- De twee vroedvrouwen, uit het proto-evangelie, Zelomi en Salomé, die Jezus aan het wassen zijn na de bevalling. Zelomi was overtuigd van de maagdelijke bevalling van Maria. Salomé niet. Die wilde dat pas geloven, als ze Maria mocht aanraken. Als straf werd haar hand door vuur verteerd. Salomé kreeg spijt van haar handelen en na aanraking van Jezus was haar hand weer genezen.

360 na Chr. Twee dimensionale kerstvoorstellingen

De eerste christenen werden in de catacomben van Rome in sarcofagen begraven. Een sarcofaag is een stenen grafkist genoemd naar het oude woord σαρκοφάγος wat vleesetend betekent.

Soms werden deze sarcofagen voorzien van twee dimensionale, Bijbelse voorstellingen of symbolen, zoals hier het bezoek van de Driekoningen. Ze dateren uit de periode rond 350 jaar na Chr.

Kerstvoorstellingen 10de eeuw

De voorchristelijke geest van culturen van de Kelten en steenkringen werden op kruisen in Ierland langzaam, tussen de 6e tot 10e eeuw, omgevormd tot vroeg christelijke voorstellingen. O.a. Driekoningen, de vlucht naar Egypte en de kindermoord.

◄▲De aanbidding van de Wijzen. De eerste heeft als symbool van rijkdom een gouden ring in zijn mond. De andere dragen een geschenk in hun linkerhand. De drie wijzen dragen korte gewaden. Boven het hoofd van Jezus de ster die de Driekoningen volgden. Ze worden begeleidt door Jozef. Of is er sprake van een vierde koning (vier windstreken)?

Oostzijde Muiredach, Keltich hoogkruis, Klooster Monasterboice Oost Ierland

▲▲De vlucht naar Egypte (boven) en het wonder van de broden en de vissen (onder).

Sokkel Keltisch hoogkruis, klooster Moone in graafschap Kildare, Ierland

1223 Kerstverhaal als toneelstuk

Franciscus van Assisi was de eerste die, van de Paus, in 1223 toestemming kreeg om het Kerstverhaal uit te beelden in de kerst mis.

Franciscus vond dat met name de arme plattelandsbevolking, die geen Latijns verstond, meer betrokken moest worden bij het Kerstverhaal.

Hij deed dat door middel van een kerstspel met levende figuren en beesten bij een grot in Greccio ten Zuiden van Assisi (I).

1289 Driedimensionale kerstgroep

De eerste driedimensionale kerstbeeldengroep van Arnolfodi Cambio dateert uit 1289. Maria met Jezus, Jozef, os en ezel en de drie koningen. De groep staat in de Sancta Maria Maggiore te Rome in de ruimte onder de capella Sistina.

Daarna werd de kerstgroep in 3D verspreid via Frankrijk, Spanje over de rest van Europa en de Wereld.

1350-1400 Kerstgroep op gebruiksvoorwerpen

Ook in de toegepaste kunst lieten de Drie Koningen sporen na. Een mooi voorbeeld is een luxe ‘Driekoningenkan’ uit de verdronken stad Reimerswaal, in het noorden van het Verdronken Land van Zuid-Beveland. Ook uit het vondstmateriaal van kasteel Hellenburg bij Baarland is een Driekoningenkan bekend. Het object uit Reimerswaal, met een hoogte van 33,5 centimeter, is gemaakt van rood- en witbakkend aardewerk met loodglazuur en koperoxide.

Sommigen spreken van een misbaksel, maar toch trekken de mooie versieringen de aandacht: het gezicht op de hals en de figuren van de Drie Koningen, omgeven door florale motieven en grote ‘stippen’. De kan stamt waarschijnlijk uit Vlaanderen en wordt gedateerd in de laatste helft van de veertiende eeuw: de tijd waarin Reimerswaal zijn opgang bekroond zag met stadsrechten (1375). Met de Sint-Felixvloed van 5 november 1530, toen het Verdronken Land van Zuid-Beveland grotendeels ontstond, kwam de neergang. Na een doodsstrijd van een eeuw verlieten de laatste Reimerswalers hun stad in 1631 en trokken naar Tholen. Dat gebeurde na de Slag op het Slaak, toen enkele duizenden Spaanse krijgsgevangenen bij Reimerswaal werden gehuisvest. De Driekoningenkan mijmerde eeuwen voort op het ritme van het getij, tot hij in 1978 werd gevonden. Via de grote verzamelaar Hendrik Jan van Beuningen belandde hij in de collectie van Museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam.

Jan Kuipers

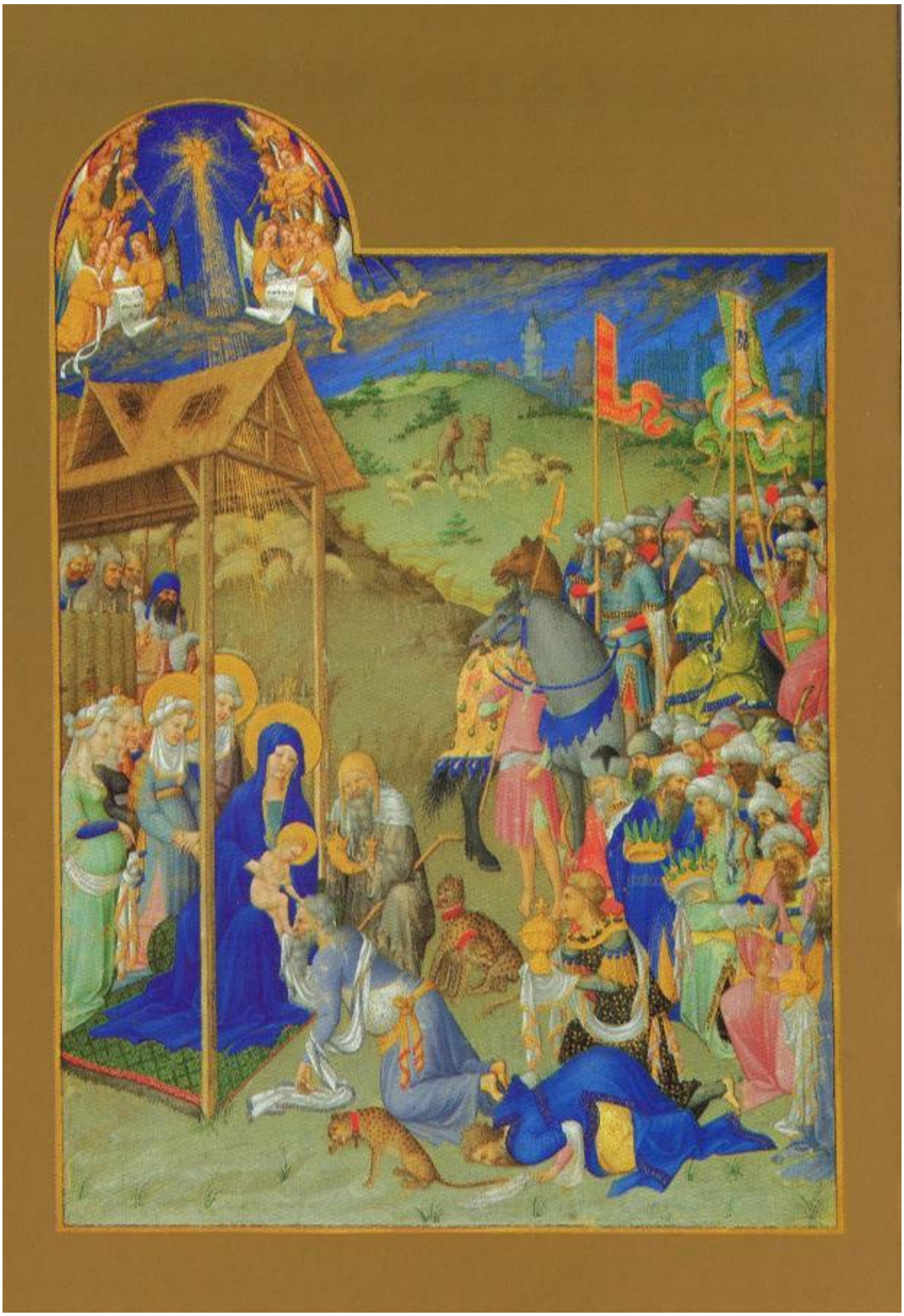
15e eeuw- De jongste koning wordt Afrikaan

In de viftiende eeuw wordt de jongste koning, Balthazar, af - en uitgebeeld als donkere koning uit Afrika. DE afbeelding toont de aanbidding van de koningen uit 1444, Bayerische Staats-gemäldesammlungen, Alte Pinakothek, München (D).

1412 Monnikenwerk

Boeken werden met de hand door monniken geschreven en soms van tekeningen voorzien. De Gebroeders van Limburg waren wel geen monniken maar hun teken- en schilderwerk in het getijdenboek ‘Les Très Riches Heures 1412-1416 was wel een voorbeeld van monnikenwerk. De aanbidding der wijzen is daar een mooi voorbeeld van.

1450 Boekdrukkunst

Eén van de belangrijkste uitvindingen is de boekdrukkunst met een enorme invloed op de gehele samenleving. Gedrukte boeken maakten de snelle verspreiding van alle denkbeelden mogelijk onder brede lagen van de bevolking.

Op één van de oudst gedrukte kerstvoorstellingen uit de wereldgeschiedenis c.a. 1450/1470 uit het werk “Speculum Humanse Salvationis” Noordelijke Nederlanden is de aanbidding van de Driekoningen te zien. De eigenaar van het Grafisch Museum in Wouw (NL), Harrie Schalken, duidde de afdruk als volgt: “De voorstelling is heel eenvoudig en simplistisch. De latere houtsnede was dat ook; dit had te maken met de uitvinding van de boekdrukkunst”.

Allereerst kijken we naar de **architectuur.**

Aan het dak kunnen we zien, dat het een Vlaamse stal is. Als er andere gebouwen op de voorstelling te zien zijn, letten wij op de bouwstijl, waarin gebouwd is: wanneer werd er zo gebouwd? Dan hebben we een eerste indicatie.

Vervolgens kijken wij naar de **kleding.**

De koningen dragen Bourgondische kleding: puntschoenen en rokken met splitten. Ze dragen ook metalen kronen: wanneer beheerste men de vaardigheid om metaal te smeden? Eén koning draagt een beurs met geldstukken aan een gordel: in welke periode kon men munten slaan en ging men die als betaalmiddel gebruiken? Ook toen werden de mensen al beroofd van hun geld en ging men de beurs later onder de kleding dragen. Tweede indicatie.

Ook het toenmalige **wereldbeeld** wordt er vaak in verwerkt.

Kijk naar de drie Koningen: de 1ste, oudste Koning is kaal, heeft zijn kroon op de grond gelegd en knielt voor het Kind. Hij heeft de leer van het Christendom al aanvaard (Europa). De 2de Koning, van middelbare leeftijd, aarzelt met het afzetten van de kroon: aarzelt nog om het Christendom te aanvaarden (Azië). De 3de, jongste Koning heeft zijn kroon nog op (Afrika) was nog niet gekerstend en Amerika is nog niet ontdekt. Derde indicatie.
Verder kun je analyseren wat voor een papiersoort er gebruikt is; staat er een tekst op; welk lettertype; hoe is de bladspiegel? Vierde indicatie. De kronen zitten deels verstopt achter de flappen van de hoeden, maar als wij kritisch kijken, zien wij dat Maria een meer bewerkte kroon op heeft dan de Koningen.

Harrie Schalken heeft Algemene Kunstgeschiedenis en Nederlandse Letteren gestudeerd in Utrecht en Amsterdam.

Kerstvoorstellingen tot begin 16e eeuw

Bij het geboorteverhaal op veel schilderijen van voor de 16de eeuw lijkt Jezus wel zo uit de lucht zijn komen vallen. Hij ligt op de grond of op de mantel van Maria. Jozef is een oude man en speelt in veel gevallen een bijrol. Hij zit wat in een hoekje voor zich uit te staren of mag pap koken. Meester van Flémalle (actief 1410-1440) Geboorte en aanbidding door de herders en de twee vroedvrouwen - Musée des Beaux-Arts de Dijon, Frankrijk.

Kerstvoorstellingen vanaf de 16e eeuw

Na ca. 1500 doen er zich allerlei veranderingen in culturele, religieuze, geografische en politieke factoren voor in Europa. Deze veranderingen hadden invloed op de gehele samenleving.

De schilderijen van de geboorte van Jezus krijgen een geheel ander karakter. Maria wordt meer moeder van Jezus, Jozef wordt jonger. Er verschijnen ook andere figuren in de stal. Belangrijke heiligen en/of opdrachtgevers van de schilder, zoals op het schilderij van Gerard David (ca. 1450-1523) The Jules Bache Collection, The Metropolitan Museum of Art New York (USA).

1522 Beeldenstorm

Van 1522 t/m 1566 woedde er een beeldenstorm door Europa. Veel beelden in Katholieke kerken werden van hun voetstuk getrokken of kapot geslagen. Met name de protestanten waren fel gekant tegen het afbeelden en vereren en aanbidden van deze beelden. Tot op de dag van vandaag zijn de sporen van deze vernielingen in onze oude kerken te vinden. Sokkels zonder beelden, beelden met afgeslagen hoofden of handen.

In de Noordmuur van het noordertransept is een memoriesteen ingemetseld, die in fijn beeldhouwwerk de aanbidding van de Driekoningen voorstelt.

Tijdens één van de Beeldenstormen, die de Stevenskerk in Nijmegen (NL) teisterde, werd het reliëf zwaar beschadigd: zo zijn hoofden van de gebeeldhouwde personen afgeslagen. Aan weerszijden knielen de stichters van het reliëf, met achter hun rug (staande) hun patroonheiligen. Boven verkondigen engelen de geboorte van Jezus.

Int iaer ons heren xiv^{c}c ende xvii is ghestorve ian van bon op dertien avent bid gote voer die ziel amegods wijl Int iaer ons heren xv^{c} ende 59 op synte iohannes baptisten dach sterf Alheit kanis ian van bons huisfr(ouw)

Volgens de inscriptie onder de steen zijn de stichters de Nijmeegse schepen Jan van Bon en zijn echtgenote Alheit Kanis (tante van Petrus Canisius). Voor ‘xiv’ moet waarschijnlijk ‘xv’ gelezen worden (het jaartal in de eerste regel is onzeker). De datum ‘dertienavond’ is de dertiende avond gerekend vanaf Kerstmis, d.w.z. de avond voor Driekoningen. Het jaartal 1517 geeft niet alleen het sterfjaar van Jan van Bon aan, maar ook ongeveer de periode, waarin deze steen gedateerd kan worden. Aangezien het noordertransept dateert uit de periode 1530–1560, moet de steen oorspronkelijk ergens anders geplaatst geweest zijn.

www.drjekker.net

17de eeuw

De Griek El Greco Doménikos Theotokópoulos werd in 1541 geboren op Kreta. Maar ging later naar Spanje.Hij wordt vergeleken met de Spaanse Renaissance maar huidige kunsthistorici beschrijven hem als moderne kunstenaar.
- De Annunciatie is uit ca. 1596-1600, Olie op canvas 114 x 67 cm. en is te zien in het Museo Nacional Thyssen-Bornemisza, Madrid, Spanje
- De aanbidding van de herders 1612-1614, Olieverf op doek 319 x 180 cm. en is te zien in het Museo del Prado, Madrid, Spanje

18de eeuw

In tegenstelling tot de 17de eeuw waren er in de 18de eeuw niet veel kunstenaars die zich met religieuze kunst bezig waren. Deze periode wordt gezien als de periode van De Verlichting, en de grote Industriële Revolutie in Frankrijk en Amerika De basis voor de moderne wereld. Uit deze periode zijn er dan ook niet veel kerst voorstellingen gemaakt. Deze voorstelling “De geboorte van Christus met God de Vader en de Heilige Geest” uit ca. 1740 van Giovanni Battista Pittoni (1687-1767) een Venetiaanse schilder.

Sint Jozef zit ineengedoken in een stoel te slapen. De Maagd Maria knielt neer in aanbidding van het Christuskind, dat in een kribbe van hooi ligt. Deze drie figuren vormen samen de 'Aardse Drievuldigheid'.
Boven hen, te midden van gloeiende wolken, zien we God de Vader, met één hand rustend op een hemelbol, vergezeld door cherubijnen en een engel. De Heilige Geest, in de vorm van een witte duif, zweeft boven Christus, die zowel tot de aardse als de hemelse Drievuldigheid behoort. Een hemelse gloed vult de bovenste helft van het schilderij en verlicht Christus, Maria en de rustieke, met stro gevulde kribbe; hetzelfde licht valt op de sandaalvoet van Jozef.
Deze afbeelding is ongebruikelijk, hoewel niet uniek, omdat ze de geboorte van Christus en de Drievuldigheid combineert.

19de eeuw Proto-expressionisme

Het is moeilijk om aan James Sidney Edouard baron Ensor kunstschilder uit het Belgische Oostende (1860-1949) een label te hangen. Traditionele labels als symbolisme, impressionisme en expressionisme dekten zijn werk niet. Maar zijn werk is wel uniek voor die periode. Veel van zijn werk is te zien in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen (KMSKA). Hieronder een aantal prenten van hem uit Scènes de la vie du Christ van Galerie Georges Giroux, 1921

Annunciatie

Aanbidding door de Driekoningen

Besnijdenis

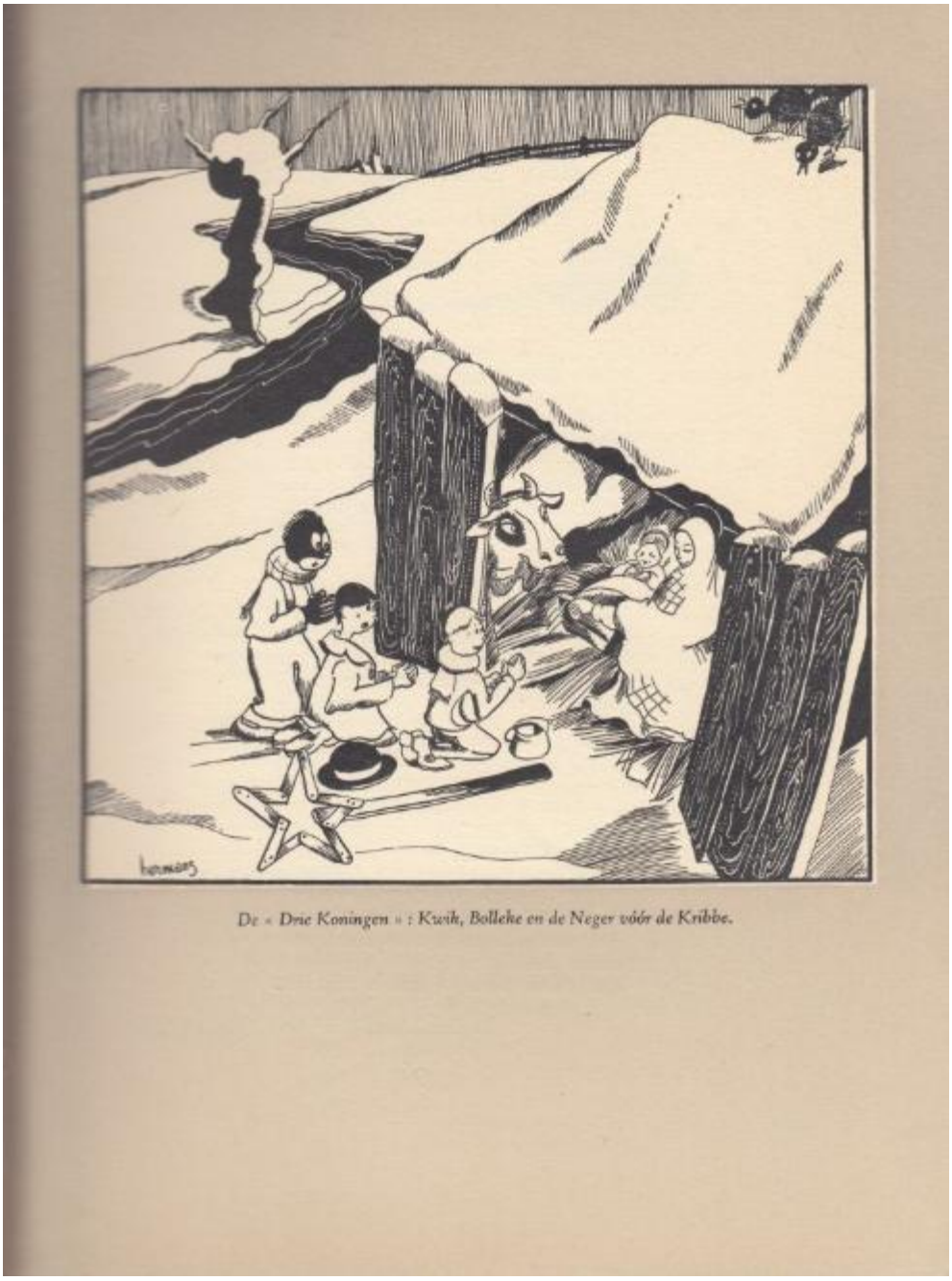
Vlucht naar Egypte

Kindermoord

1911 Tubisme

Een volkse vertaling van het Tubisme wordt aan een Franse kunstenaar Fernand Léger toegeschreven. Het is een verwijzing naar cilindrische, buis-en bolvormige structuren in soms levendige kleuren die beweging en dynamiek moeten suggereren. Maar ook een techniek waar verf rechtstreeks uit de tube op het doek wordt aangebracht. Hieronder een Vlaamse strip tekening van De “Drie Koningen”: Kwik, Bolleke en de Neger vóór de Kribbe van cartoonist Frans Hermans.
Het woord “neger” wordt vandaag de dag als een kwetsend scheldwoord beschouwd. Ook de Afrikaanse koning is stereotyperend verbeeld.

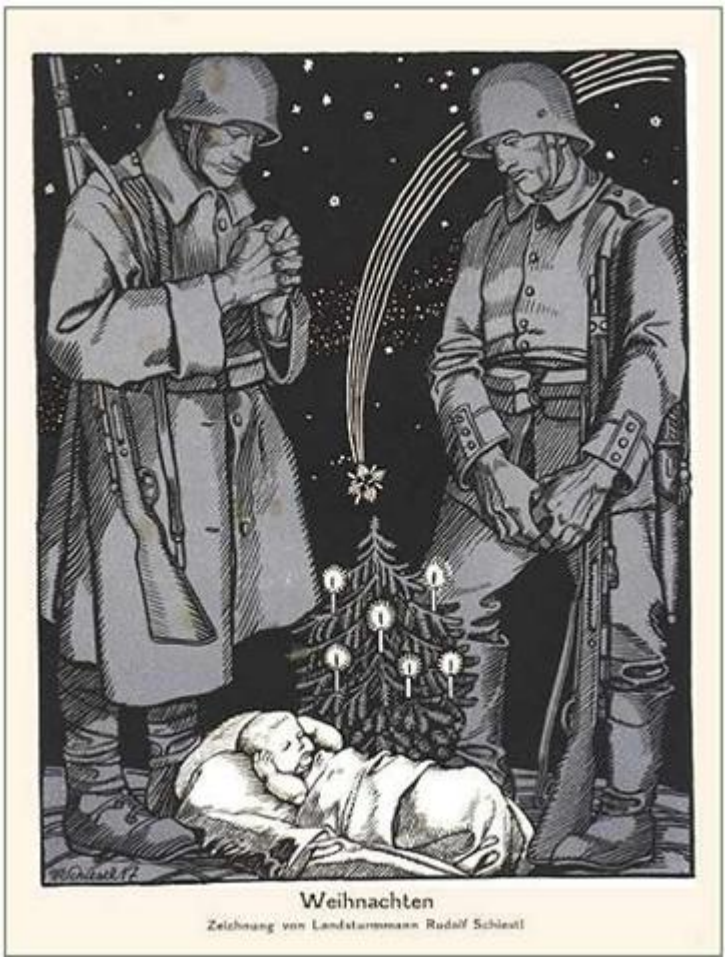
De « Drie Koningen » : Kwik, Bollehe en de Neger vóór de Kribbe.

1914-1918 1ste Wereldoorlog

Tijdens de kerstdagen van 1914, aan het begin van de Eerste Wereldoorlog, gebeurt er iets bijzonders in het niemandsland tussen de loopgraven. Britse en Duitse soldaten vieren massaal samen kerstfeest. Uit de loopgraven steeg een gezang op, “Stille Nacht heilige Nacht” en “Es ist ein’ Ros’ entsprungen”. Na een tijdje beantwoordden de Engelsen deze liederen met applaus of eigen kerstliedjes. Langzamerhand hield het schieten op en klommen de mannen half uit de loopgraven. Er werden over en weer kerstwensen geschreeuwd.
De echte ontmoetingen begonnen later op de avond toen de meest stoutmoedige soldaten van beide zijden over Niemandsland liepen naar de vijandige linie. Langzamerhand kropen steeds meer soldaten uit de loopgraven en namen een kijkje bij de “overburen”. Het gerucht verspreidde zich over de hele frontlinie in België en Noord-Frankrijk en toen het ochtend werd en de zon door de mist brak, stonden vele soldaten en officieren van beide zijden in Niemandsland met elkaar te praten of te drinken. Hier en daar werd ook samen gegeten en gezongen.
In een brief aan zijn moeder beschrijft luitenant Dougan Chater de gebeurtenissen van Eerste Kerstdag: ‘About 10 o’clock this morning I was peeping over the parapet when I saw a German waving his arms, and presently two of them got out of their trenches and some came towards ours. We were just going to fire when we saw they had no rifles so one of our men went out to meet them and in about two minutes the ground between the two lines of trenches was swarming with men and officers of both sides, shaking hands and wishing each other a Happy Christmas’.

Soms werden deze samenkomsten door officieren aangemoedigd uit strategische overwegingen. Een kijkje in de loopgraaf van de vijand kon bij het uitstippelen van de strategie misschien wel van pas komen. Maar de meeste soldaten trokken op eigen initiatief naar Niemandsland.
Er werden ook cadeaus aan elkaar gegeven. De Duitsers gaven de Engelsen en Fransen bier, chocolade, sigaretten en ook heel andere zaken, zoals handschoenen en borstels. De Engelsen gaven de Duitsers “Christmas pudding” en whiskey. Er werd ook veel geruild. Tussen beide zijden werden afspraken gemaakt over het begraven van de slachtoffers en hier en daar werden ook gezamenlijke plechtigheden gehouden. Zo werd bij een begrafenis Psalm 23 zowel in het Duits als Engels gelezen.

In sommige bronnen is zelfs sprake van een voetbalwedstrijd die gespeeld werd tussen Duitsers en Engelsen: 3-2 voor de Duitsers.
Luitenant Johannes Niemann beschrijft deze voetbalwedstrijd:
‘Later a Scottish soldier appeared with a football which seemed to come from no where and a few minutes later a real football match got underway. The Scots marked their goal mouth with their strange caps and we did the same with ours. It was far from easy to play on the frozen ground, but we continued, keeping rigorously to the rules, despite that it only lasted an hour and that we had no referee. A great many of the passes went wide, but all the amateur footballers, although they must have been very tired, played with hugh enthusiasm’.

Weihnachten 1917
Zeichnung von Landsturmmann
Rudolf Schiestl

Kerstnachtvisioen van soldaat aan de IJzer
1918

Pentekening van Joe Englisch
“Tekening van de vuurlijn”
Uitgegeven als briefkaart door BSD

1919 Rationalisme

Bergeijk (NL), Buurtvereniging “Akkerweide” en Rietveld hebben wat met elkaar. Niet alleen realiseerde Nederlands grootste modernistische architect in dit dorp een aanzienlijk deel van zijn oeuvre: een fabriek (Ploegstoffen), diverse woningen, een klok, en een bushalte. Ook bezocht hij het dorp meerdere malen; heeft hij het stedenbouwkundig en architectonisch beïnvloed en kende hij er vele artistieke vrienden. Dit was voor een groep enthousiaste kerststalbouwers de reden om een nieuwe kerststal te maken in de geest van de grote meester. De architecten Bert Staal en Arie van Rangelrooy, bekend met het werk van Rietveld, hebben een kerststal ontworpen waarin de kenner een reeks van citaten uit het werk van Gerrit Rietveld en geestverwanten zal herkennen.
Als grondvorm kozen de ontwerpers de abri, die Rietveld ooit als bushalte ontwierp voor Eindhoven (NL). De haakvormige overkapping, gesteund door een hoge “lantaarn”, vormt het ideale moderne kerststaldecor. Op de achterwand ziet u een tafereel van de zijgevel van de Ploegfabriek, de abstracte schaatsenrijders, geleend uit het gelijknamige schilderij van Bart Anthony van der Leck, een collega uit “De Stijl” periode, genomen vanaf de Riethovensedijk in Bergeijk. In de stal staan Maria, Jozef met een herder rondom de kribbe; de rood-geel-blauwe kruiwagen, waarin het kindje Jezus straalt in de vorm van Rietvelds bureaulamp uit 1922. Maria, Jozef en de herder lijken zo weggelopen als figuranten uit het Triadisch Ballet, het vernieuwende dansstuk van Oskar Schlemmer.
De gestileerde figuren zijn een ode aan de man, die Rietveld meerdere malen naar het Duitse Weimar haalde om gastlessen te geven.
Rondom de kribbe staan de os en de ezel. De ezel is neergezet als knielende militaire tafel, een tafel die Rietveld ontwierp voor het Nederlandse leger. De os bestaat uit een stapeling van de bekende rood-blauwe stoel op vier Z-stoeltjes als poten. De Z-stoel is ook als basis gebruikt voor de schapen rondom de stal. De koppen van de dieren zijn samengesteld uit natuurlijke materialen zoals; touw, wol en hoornmaterialen, die door Rietveld als “eerlijk” werden gekenmerkt.
Voor de stal staan de drie wijzen (wijzers) uit het oosten. Samengesteld uit onderdelen van de zelfbouwstoel uit één stuk, die Rietveld voor Metz & Co ontwierp, vormen ze een drie-eenheid.
De hoofden van de wijzen, geleend van de Bergeijkse Staande Klok: twee witte en een zwarte, met wijzers in de opponente kleur, vertellen dat Rietveld zijn tijd ver vooruit was. Het info centrum wordt gevormd door een uitvoering van het zogenaamde Brugman tafeltje, waar op de rand een wervende tekst is aangebracht. Het brengt een onbekender stijlaspect van Rietvelds oeuvre naar voren, namelijk de integratie van grafiek, tekst en architectuur.
Het tafereel wordt bekroond met Rietvelds XYZ lamp. Een lampklassieker, die ooit als modellamp straalde in de directeurskamer van het Bauhaus.
De geest van Gerrit Rietveld waart nog steeds rond in Bergeijk en ze is waarlijk afgedaald op de kerststal van Buurtvereniging “Akkerweide” Met de engel is de stal, in de vorm van de Steltman-stoel, uitgebreid. De stoel die Rietveld in 1963 ontworpen heeft. Rietveld heeft diverse juwelen gemaakt voor Truus Schröder-Schräder. Het hoofd is één van de bekendste juwelen, die Gerrit in 1954 voor haar maakte. Na de vernieling in januari 2010 zijn de figuren Maria, Jozef en de herder opnieuw gemaakt. De hoofden zijn toen van hetzelfde sieraad gemaakt als die van de engel.

De bouwers van de “Rietveld kerststal”

RIETVELD KERSTSTAL

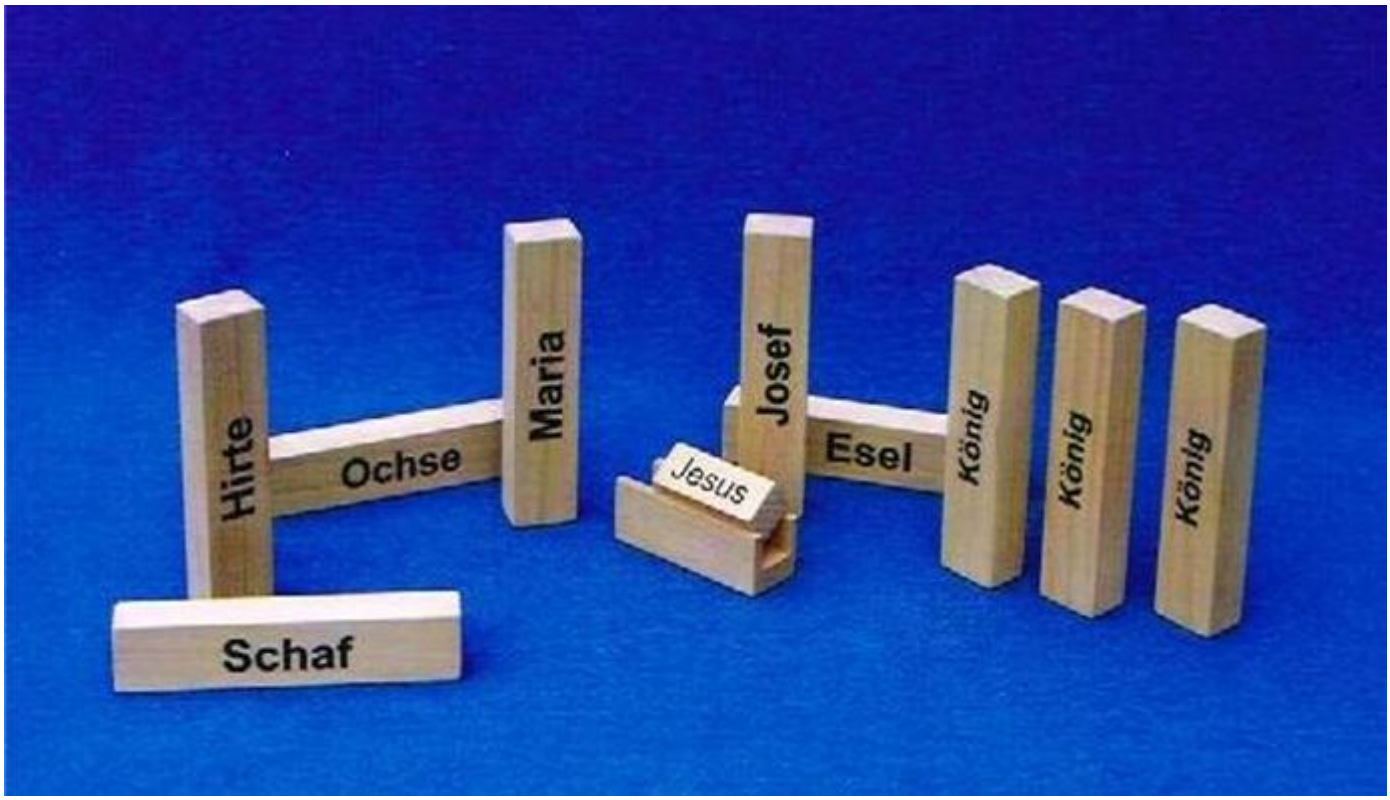

1920 Minimalisme

In de jaren ‘20 van de vorige eeuw was er een “Bauhaus” opleiding in Duitsland voor architecten, ambachtslieden en beeldend kunstenaars. Hun ontwerpen waren strak van lijn, eenvoudig van vorm en zeer functioneel. De kerstgroep, die hieruit voortkwam, was van blokjes hout met daarop de namen van de figuren, die ze voorstelden.

1921 Noodgeld

Het noodgeld ontstond in de jaren 1914 - 1918 en was t/m 1924 in omloop. De grondstoffen werden verschrikkelijk schaars. Men maakte schoenen zonder leer, kleding en ondergoed van papier, bakte brood zonder meel en maakte geld van papier, hout en porselein. Gouden en zilveren munten verdwenen. Duitsland moest al zijn inkopen in het buitenland met goud betalen. Hoe langer de oorlog duurde des te zeldzamer werden goud, zilver en andere edele metalen. Alle metalen werden gebruikt voor de oorlogsindustrie. Er kwam geld van klei, ijzer en uiteindelijk van papier. Het “Noodgeld” zag er redelijk goed uit om namaak te voorkomen. De meest uiteenlopende voorstellingen werden er op afgedrukt.
Speculatie en inflatie zorgden voor de ondergang van het “Noodgeld”. Op het laatst had 1 biljoen (1 met 12 nullen) papiermark de waarde van 20 Goudpfennig. Tijdens het tellen van het geld was de waarde alweer gedaald. In 1924 eindigde de “Noodgeld” periode met de invoering van het nieuwe geld. De Goudmark werd gelijk gesteld aan één biljoen papiermark en het maken van “Noodgeld” en andere betaalmiddelen werd verboden.
Naast het geld wat door het Rijk werd uitgegeven, kwam er ook geld in omloop dat door de steden zelf mocht worden gedrukt. Op het papieren noodgeld uit december 1921 van de Duitse stad Kahla stonden kerstvoorstellingen.

Samenvatting uit Beschrijving “Noodgeld” Lieban, ’s Schravenhage

1924 Jugendstil

In 1924 tekende Jan Toorop (1858-1928) deze Annunciatie.
Hij was de belangrijkste Nederlandse beeldend kunstenaar van de Art Nouveau periode 1890-1914.

De jaren ‘30 kerstgroepen

De kerstgroepen tussen de twee wereldoorlogen en ook daarna, die bij, bijna, alle Katholieke gezinnen in huis werden opgesteld, waren van gips, papier of triplex.
In nieuwsbrief 27 van 16 november 2011 schreef Mgr. drs. H.W. Woorts, bisschoppelijk vicaris voor deze liturgienieuwsbrief van het Aartsbisdom Utrecht:

Hulp voor verstaan en opstelling
Hoe verschillend de kerststallen in onze kerken en huizen ook kunnen zijn, ze laten veelal dezelfde figuren en dieren zien. Deze figuren en dieren zijn er niet zomaar en wat zij te zeggen hebben, moet ook blijken uit de wijze, waarop zij zijn opgesteld. Het onderstaande wil behulpzaam zijn bij het verstaan van de verschillende figuren en dieren, alsook bij een goede opstelling daarvan.

Stal of grot
Kerstbeelden worden geplaatst in en rond een stal of grot. Beiden hebben ‘oude papieren’. De evangelist Lucas zegt enkel “dat er geen plaats was in de herberg” en dat het Kind werd neergelegd “in een kribbe” (Luc. 2:7) ofwel een voerbak. In het Westen is men daarom de geboorte van Jezus gaan verbeelden in een stal. Rond Bethlehem waren grotten en onder de Geboortekerk (4de eeuw) bevindt zich de “Geboortegrot”. In het Oosten wordt de geboorte van Jezus daarom voorgesteld in een grot. Soms zien wij op Westerse afbeeldingen een combinatie: een grot met een houten uitbouw. De grot heeft ook de symboliek van duisternis en dood, waarin het Licht (Christus) wordt geboren om ons te verlossen van zonde en dood. In de Middeleeuwen gaat in het Westen de stal gecombineerd worden met een ruïne: een verwijzing naar het voormalige paleis van koning David in Bethlehem, om uit te drukken, dat Jezus de Zoon van David is: een afstammeling van Israëls grote koning.

Het Kind
Zoals gezegd, de oudste voorstellingen van de geboorte van Jezus laten Hem zien als het Kind, liggend in een kribbe, in doeken gewikkeld. Hij is de centrale persoon in de voorstelling. Alle aandacht gaat naar Hem uit. Zo zal het ook moeten zijn in onze kerststallen: het Kind is degene naar wie alle anderen gericht zijn. Het is dan ook belangrijk dat het Kind in onze kerststal goed te zien is, zeker ook door kinderen die voor de kerststal staan en dat Hij niet verdwijnt achter andere figuren.

Os en ezel
De oudste voorstellingen laten zien, dat de os en de ezel zich het dichtst bij het Kind bevinden. Dat is niet vanuit een later idee, dat het zo koud was in Bethlehem en dat de os en de ezel daarom het Kind moesten verwarmen. De os en de ezel komen niet voor in de Evangeliën of andere geschriften van het Nieuwe Testament. Toch is men in de Oudchristelijke tijd allereerst een os en een ezel bij het Kind in de kribbe gaan afbeelden. Dit verwijst naar de profeet Jesaja die zegt: “Een os kent zijn eigenaar, een ezel de krib van zijn meester; maar Israël weet van niets, mijn volk heeft geen begrip” (Jes. 1: 3).
Jesaja, die zijn volk Israël tot God wil terugbrengen, voert de os en de ezel op, omdat zij hun eigenaar en meester (God) wél (er)kennen. Christenen zijn de os en de ezel daarom bij de kribbe gaan plaatsen als symbool van erkenning: dat in dit Kind de God van Israël voor ons mens is geworden. In de Middeleeuwen is deze verwijzing veelal vergeten en verdwijnen de os en de ezel naar de achtergrond, al of niet smikkelend uit een ruif of een voerbak.
In onze kerststallen komt de os en de ezel een belangrijke plaats toe, vanwege hun verwijzende rol naar degenen die in het Kind van Bethlehem God (er)kennen. Daarom zullen zij dicht in de buurt van het Kind blijven, bij voorkeur - zoals in de Oudchristelijke tijd - direct achter het Kin.

Maria en Jozef
Op de oudste voorstellingen van de geboorte ligt Maria op een rustbed, wat terzijde van het Kind. Zij kijkt naar Hem, het mysterie overwegend van Gods menswording in Hem. Er is dan nog geen sprake van een tedere nabijheid of aanraking van Moeder en Kind. Alle accent ligt op de beschouwing over wie dit Kind ten diepste is. Jozef is dan nog niet of nauwelijks te zien; hij komt pas vanaf de 6de eeuw veelvuldig in beeld. Jozef zit dan vaak aan de andere kant van het Kind en overweegt het mysterie van het maagdelijk moederschap van zijn vrouw, de Moeder Gods ofwel de “Godbarende”.
In onze kerststallen zien wij Maria en Jozef doorgaans, zoals zij in de Middeleeuwen worden verbeeld: Maria meestal geknield, Jozef staande of ook geknield. Vaak heeft hij een staf of een kaars/lantaarn in de hand. Over de staf van Jozef wordt al geschreven in de 2de eeuw in het zogeheten “Proto-evangelie van Jacobus”. Dit niet-Bijbelse geschrift vertelt dat - toen Maria 12 jaar was - hogepriester Zacharias alle weduwnaars van het volk bijeen riep en dat zij een staf moesten meebrengen. De Heer zou de staf laten bloeien van degene die Maria, voorbestemd om de moeder van Gods Zoon te worden, mocht trouwen. De staf van Jozef kwam tot bloei en toen Jozef ervan overtuigd raakte, dat God hier een bedoeling mee had, nam hij haar onder zijn hoede.
Jozef wordt ook afgebeeld met een kaars of een lantaarn in de hand. Dit is het gevolg van een visioen van de H. Brigitta van Zweden in de Geboortegrot van Bethlehem in de 14de eeuw. Volgens Brigitta bracht Jozef een brandende kaars naar Maria, die in de grot zou gaan bevallen.
In onze kerststallen komt aan Maria en Jozef een ereplaats toe. Vaak zijn zij zó gemaakt, dat ze richting het Kind kijken met een eerbiedige houding.

Herders
De herders zijn de eersten, die geroepen worden om bij het Kind te komen.
Zij waren Joden. Jezus is allereerst gekomen voor zijn eigen Joodse volk.
Om dit uit te drukken, is het zinvol om de herders in de kerststal ook bij elkaar te plaatsen. Vaak is er een oudere herder die knielt. Dit drukt aanbidding uit.
Die knielende herder komt het best tot zijn recht als hij ten opzichte van zijn ‘collega’s’ het dichtst bij het Kind wordt neergezet.

Wijzen/Koningen
Het zal per kerk en huis verschillen, of de drie Wijzen/Koningen uit het Oosten al direct vanaf Kerstmis bij de kribbe worden geplaatst, of dat zij pas met het Hoogfeest van de Openbaring des Heren ofwel ‘Driekoningen’ arriveren. Een en ander is ook afhankelijk van de beschikbare ruimte in en rond de kerststal.
Aanvankelijk werden de Wijzen voorgesteld als Perzen met een muts (de vorm daarvan lijkt veel op die van de Smurfen). Vanaf de 8ste eeuw worden zij Caspar, Balthazar en Melchior genoemd. In de loop der tijd verandert het uiterlijk van de Wijzen in dat van Koningen. Psalm 72 is hierop van grote invloed geweest:
“De vorsten van Tarsis, het kustland, zij komen Hem geschenken brengen,
De koningen van Sjeba en Seba, zij dragen hun schatting Hem aan:
Alle heersers brengen Hem hulde, alle volken zijn Hem onderhorig” (Ps. 72:10-11).
Er was aanvankelijk nog geen onderscheid in leeftijd, houding en huidskleur, maar dat verandert in de Middeleeuwen: Melchior wordt een witte grijsaard en knielt meestal. Hij staat door zijn witte huidskleur symbool voor het werelddeel Europa. Hij wordt het dichtst bij het Kind afgebeeld. Vervolgens de Wijze/Koning van middelbare leeftijd: Balthazar. Hij wordt nogal eens met een bruine huidskleur afgebeeld; hij staat symbool voor het werelddeel Azië. En de jongste, Caspar, heeft een zwarte huidskleur, uiteraard vanwege Afrika.

Doordat de drie Wijzen/Koningen verschillen van houding, huidskleur en leeftijd worden alle volkeren gesymboliseerd. Na het Joodse volk (gesymboliseerd door de herders) komen de andere volkeren af op het Licht dat Christus is.
De voorstellingen laten altijd drie Wijzen/Koningen zien. Matteüs - de enige evangelist, die ons vertelt over hun bezoek aan het Kind (hoofdstuk 2) - schrijft echter niet over het aantal Wijzen. Hij heeft het over de drie soorten geschenken, die zij meebrachten: goud, wierook en mirre. Dit is al vroeg als volgt verstaan: het goud staat voor het koningschap van Christus, de wierook voor Christus als God en de mirre (die werd gebruikt voor een begrafenis) voor Christus als mens.
Vanuit de gedachte in de Middeleeuwen, dat de drie Wijzen/Koningen álle volkeren symboliseren (Europa, Azië en Afrika), had er bij wijze van spreken na de ontdekking van Amerika in 1492 nog een Indiaan en later nog een Aboriginal bij de kerststal als Wijze/Koning geplaatst kunnen worden.
Evenals de herders verdient het aanbeveling om de Wijzen/Koningen - al of niet met hun kameel en kameeldrijver - bij elkaar te plaatsen, en wel zo dat de volgorde van de leeftijden wordt aangehouden: het eerst (het dichtst bij het Kind) de ouderdom, vervolgens de middelbare en ten slotte de jeugdige leeftijd.

Engel
De engel verkondigde de geboorte van de Redder aan de herders. Veelal afgebeeld met de tekst „Gloria in Excelsis Deo" of „Eer aan God in den hoge" drukt de engel uit, waartoe wij ten diepste onze kerststallen opstellen: tot eer van God, om Hem te danken voor zijn menswording voor heel de mensheid.

Opstelling
Indachtig het voorgaande, zou de opstelling van de kerststal aldus wenselijk zijn (afhankelijk van de houding van de beelden en de beschikbare ruimte):

ACHTER
Herder (jongste) os ezel Wijze/Koning (jongste, donkere)
Herder (middelbaar) Maria Kind Jozef Wijze/Koning (middelbaar)
Herder (oudste) Wijze/Koning (oudste)
Engel boven in stal / grot
Eventuele schapen en hond bij de kribbe en de herders / kameel(en) met drijver(s) achter de koningen

VOOR (goed zicht op het Kind)

1933 Hitler wilde een kerst zonder Jezus

Adolf Hitler vond dat de verjaardag van de jood Jezus niet mocht worden gevierd.
Hij en zijn aanhangers alles in het werk te stellen om het kerstfeest om te zetten in een viering van Oud-Germaanse gebruiken en de verering van het arische ras.
Ook hadden de nazi's problemen met de vredesboodschap van kerst, die niet overeenkwam met het veroveren van Europa.

Kerstboomversieringen stonden dan ook in het teken van het Derde Rijk.
Ballen met engelen en dieren werden vervangen door ballen met hakenkruizen, bommen, kogels, Sieg Heil, Hitler of arische symbolen
Zelfs het hoofd van Adolf Hitler was als kerstbal in omloop.

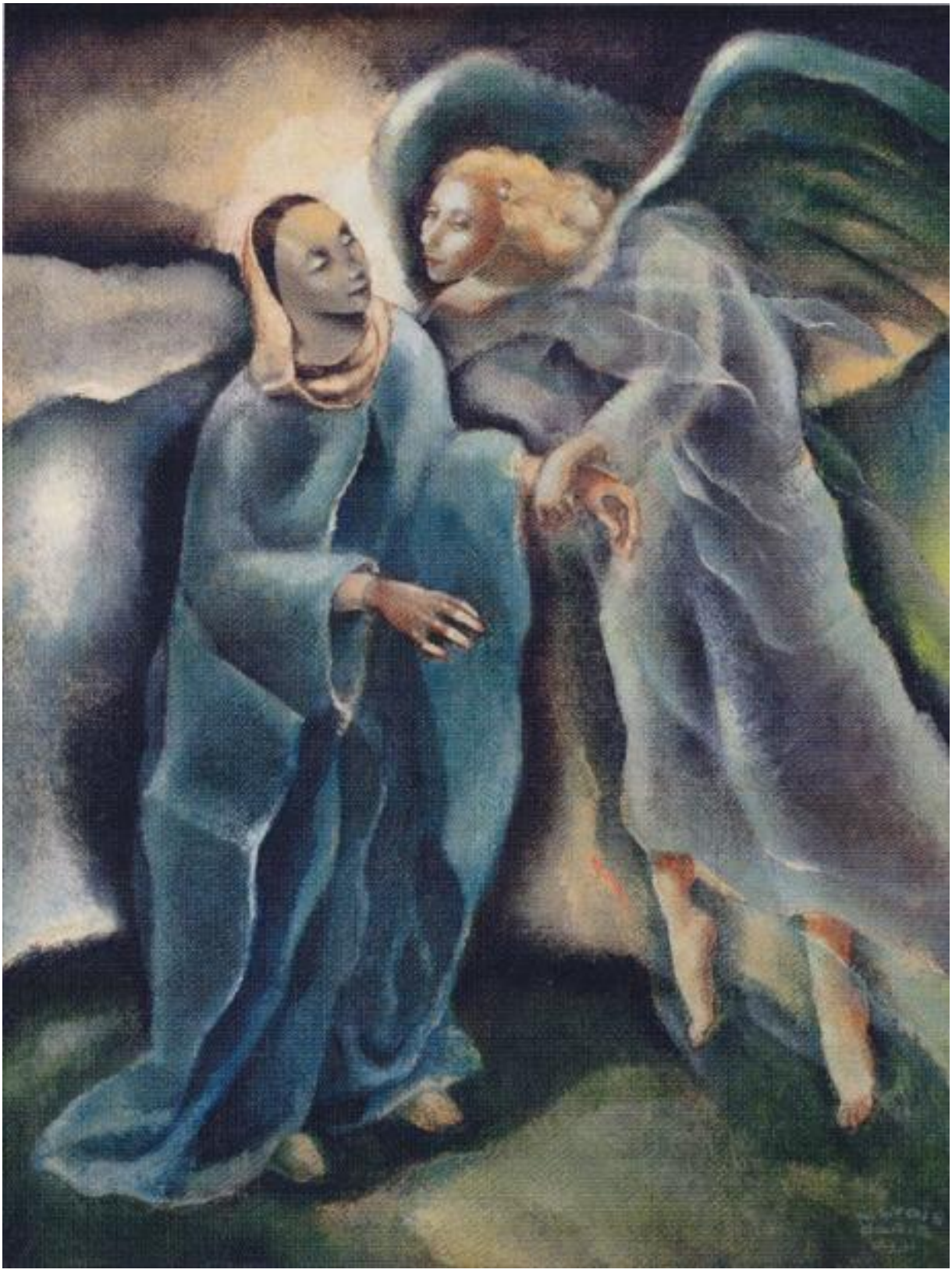

Kunst tussen de twee wereldoorlogen (Interbellum)

Op de tentoonstelling “Tussen Hemel en Oorlog” in het Catharijneconvent in 1925 die ging over kunst en religie in de jaren tussen de twee wereldoorlogen (Het Interbellum) hing een klein schilderij van Mariette Lydis een Oostenrijks-Joodse kunstenaar. “Boodschap van de engel” 1931 gemaakt en in 1932 geschonken aan het museum.

2de Wereldoorlog 1940-1945

De Volgograd-kunstenaar Vladislav Koval schilderde een foto gewijd aan de tekening van de Duitse militaire arts Kurt Reuber, door hem gemaakt in de nacht van 24-25 december 1942.

1942 Jodenvervolging

Het is kerstavond 1942. In de kerk van het oost-Franse stadje Montbéliard, op korte afstand van de Zwitserse grens, wordt in verband met de oorlogsomstandigheden de nachtmis al om18.00 uur gehouden. Er zijn ook Duitse soldaten in uniform aanwezig.
Volgens een oude traditie, dat na de lezing van het kerstevangelie het beeld van Jezus naar voren wordt gebracht en in de kribbe gelegd. Terwijl de kinderen van het koor deze schone taak uitvoeren, wordt het doodstil in de kerk. Op het witte hemdje van het Jezuskind is een Davidsster genaaid, zwart omlijnd op een gele ondergrond met in het midden het woord ‘Juif’ (Jood).
Wanneer daarna het licht in de kerststal gaat branden, zien de aanwezigen, dat ook Maria en Jozef dezelfde gele ster dragen. Op 7 juni 1942 is door de bezetter verordend, dat alle Joden in Frankrijk dit teken op hun jas moeten bevestigen. Daardoor zijn ze duidelijk herkenbaar, apart gezet en geïsoleerd. Iedereen in de kerk heeft het begrepen: de Heilige Familie in de kerststal staat in de lijn van koning David, is Joods. En als Joden worden vervolgd, dan worden ook zij, Jezus, Maria en Jozef, dus vervolgd.
Dit teken van heilige verontwaardiging is een verzetsdaad van de pastoor, abbé Jean Flory, die samen met zijn team van kapelaans en een groep parochianen in verzet gekomen is tegen de Duitse anti-Joodse maatregelen. Omwille van Jezus, voort gekomen uit het geslacht van David, tonen zij zich solidair met de door de nazi’s bedreigde Joden.
Gevolg is wel, dat in de daaropvolgende twee jaar velen van hen, waaronder de pastoor en twee medepriesters, worden gearresteerd en in kampen verdwijnen. De priesters onder hen belanden uiteindelijk in Dachau, waar één van hen, abbé Schwander, het leven laat.
Er bestaat nog een foto met dat bewuste beeld van de Joodse Jezus. “Dit plaatje stemt mij tot nadenken wanneer ik een kerststal neerzet: het vredige stalletje van Bethlehem kan grote consequenties voor mij met zich meebrengen. Om me daaraan steeds te herinneren, heb ik bij de opknapbeurt van een oude, vertrouwde gipsen Kerstgroep, het kindje Jezus voorzien van zo’n Davidsster. Dit Joodse Kind is de ware ster van Bethlehem. Opdat wij niet vergeten!”.

Gegevens uit het boek ‘La baroque des prêtres a Dachau’ door Jean Kammerer, Parijs 1995.
Burum, september 2018, Thijs Oomens

◄Jezus met een door de pastoor opgespelde Davidsster als teken van verzet tegen de Joden vervolging.

Jezus met Davidsster als Joods kind, de ware ► ster van Bethlehem.

1944 Zuid-Nederland bevrijdt

December 1944: Kerstmis in de kelders van St. Salvator in de Zwartbroekstraat, in het reeds bevrijdde Roermond. Afbeelding komt uit de collectie Eric Munnicks.

Een tekening van een man die uit het raam kijkt naar een kerkje met daarboven vier geallieerde vliegtuigen. Hij sierde de laatste pagina van het krantje. “Kerstmis 1944, de bevrijding is nabij”, luidde het hoopvolle onderschrift.

1944 Hongerwinter Noord-Nederland

WOII-kenner Kevin Prenger publiceert al enkele jaren historische kerstverhalen op Historiek. Recent verscheen van zijn hand het boek Kerstmis onder vuur. Prenger beschrijft daarin de omstandigheden, waaronder tijdens de. Tweede Wereldoorlog kerst werd gevierd door militairen, burgers en kampgevangenen. Te midden van het oorlogsgeweld bleef Kerstmis volgens de auteur een hoopvol baken van westerse beschaving. Op Historiek publiceren we een fragment uit zijn boek over de Hongerwinter. Hoe werd er in Nederland toen Kerst gevierd?

“De noodtoestand waarin we leefden”

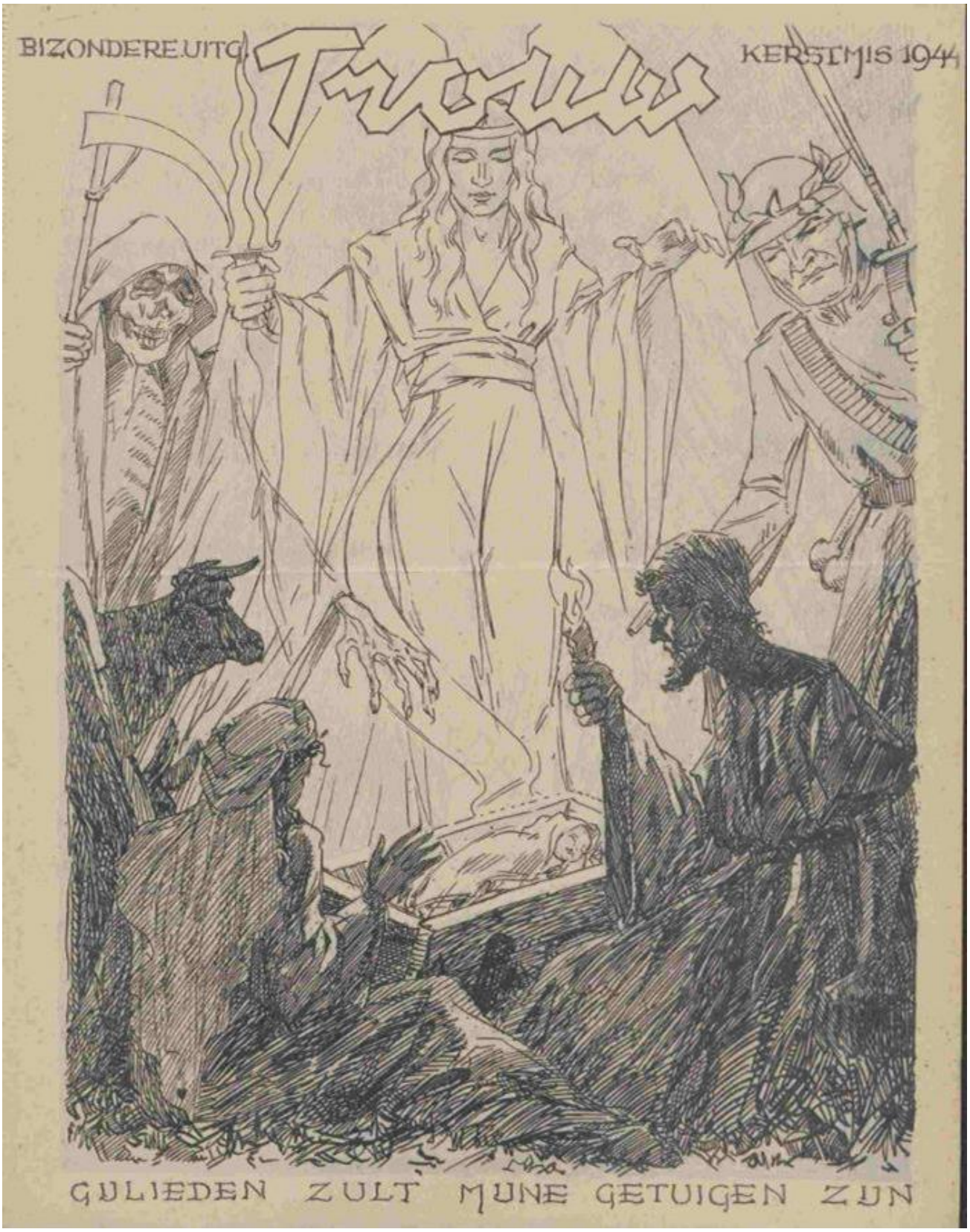
Donker, koud en schaars, zo liet de kerstviering van veel bewoners van de grote steden in het westen zich beschrijven. In een appartement boven Theatercafé de IJsbreker aan de Amstel in Amsterdam bracht het echtpaar Crone hun kerstdagen voor een groot deel liggend in bed door, want dat was de enige plek in huis waar het warm was. Brandstof om de kachel te stoken was er nauwelijks. Als ze uit bed waren, liepen ze binnenshuis rond met een jas aan en een muts op. Verlichting was afkomstig van een paar kaarsjes en een petroleumlamp, want elektriciteit was er niet. Eten was er evenmin nauwelijks en hun kerstmaaltijd bestond uit niets anders dan winterwortelen. Een kerstboompje hadden ze wel gekocht. Het stel had nog wel wat bloem en boter in huis, maar ze hadden afgesproken dat te bewaren tot oudjaarsavond om pannenkoekjes van te bakken. Met wat stukjes hout konden ze toen een noodkacheltje stoken, waarop ze in een pannetje de pannenkoekjes bakten.

Voor de eveneens in Amsterdam wonende familie Amsberg was er met kerst weinig meer dan de geur van pannenkoeken die de overburen bakten. Zelf hadden ze vrijwel niets te eten. De toen vierjarige dochter Kiki kon zich na de oorlog alleen maar herinneren dat ze een blikje zoete gecondenseerde melk met zijn drieën deelden als kerstmaaltijd. Haar poes was ze ook kwijt. Volgens haar ouders was die gestolen. Het zal die winter niet de enige kat zijn geweest, die bij gebrek aan beter vlees, belandde in de kookpot.

In Scheveningen was de kerststemming al niet beter dan in de hoofdstad. Volgens visser Cor van Toorn werd er “heel weinig” van de kerstdagen genoten. Zonder verwarming en met alleen het licht van een kaarsje zat er weinig anders op dan rond “een uur of zeven/half acht” onder de wol te gaan. De Scheveninger wist “dat het 25 december was, maar daar was alles mee gezegd”. Sinds september werkte hij in de gaarkeuken aan de Alkemadelaan, waar de voedselvoorraden enorm geslonken waren. Gingen er in september nog 20 pakjes boter in de soeppotten van 500 liter, in december was dit nog slechts één pakje. Met sla uit tien kisten erbij moest het mengsel doorgaan voor groentesoep.

Met honger naar bed.

Twee dagen voor kerst werd hij er met een aantal anderen op uit gestuurd om met paard en wagens in de kelder van een overheidsgebouw aan de Oostduinlaan aardappelen te halen. De hele vloer lag er vol mee, maar het grootste deel was verrot. Alles werd meegenomen, waarna de goede exemplaren eruit werden gezocht en in de aardappelschilmachine gegooid. De geschilde aardappelen werden als extraatje op de twee kerstdagen uitgedeeld. Een andere aanvulling op het rantsoen voor de kerstdagen bestond uit een klein bakje stamppot met spekvinkjes voor iedereen. De mensen aan wie het eten uitgedeeld werd, vonden volgens Cor dit kerstextraatje “geweldig”, maar zouden na de kerstdagen weer genoegen moeten nemen met een steeds schameler rantsoen.

BIZONDERE UITG.
Tyrtaeus
KERSTMIS 1944
GULIEDEN ZULT MUNE GETUIGEN ZIJN

1945 eerste kerst na de 2de Wereldoorlog

De hr. J.K. Assmann staat in het boek voor kerstmis, 1945, stil bij kerst het feest van vrede.

KERSTMIS — FEEST VAN VREDE. *J. K. Assmann*

NU meer dan ooit kunnen wij Kerstmis vieren als een feest van vrede. Kerstmis 1945. In de achter ons liggende jaren hing de dreiging van oorlog en haat rond het geboortefeest van het Goddelijk kerstekind en schenen de vredesklanken van deze dagen te verworden tot een parodie, tot een hoon en een aanklacht. Kerstmis en oorlog, treurig beeld van een ontredderde wereld, droevige wanklank van een tijd en een beschaving, die niet meer christelijk kunnen worden genoemd. Dit feest vieren in een sfeer van geweld en onrust — is er wel schriller tegenstelling mogelijk?
Maar het rumoer van dezen rampzaligen oorlog is stilgelegd, de verschrikkingen van deze harde jaren zijn bedwongen. Wij kunnen nu de tonen van de vredeboodschap-brengende engelen zuiver beluisteren en de heldere klokkegalmen van de zingende kerktorens in onze harten een blijden weerklank geven. Wij vieren weer Kerstmis, het feest van den vrede.
En toch... oorlog of vrede, Kerstmis kan altijd zijn het feest van den vrede. „Vrede op aarde aan de menschen van goeden wil" zongen de engelen in het stille uur van den heiligen nacht. Aan de menschen van goeden wil werd de vrede beloofd, de vrede die moet wonen in het hart van den enkeling en die ons bezit kan zijn méér nog soms in den storm der tijden dan in de dagen van rust en kalmte.
Onmiskenbaar oefent het Kerstfeest sinds onheugelijke tijden een weldadigen en een zacht-dwingenden invloed uit op land en volk en ook de hedendaagsche mensch laat zich nog altijd graag door de stemming van deze dagen overmeesteren. Hoe luisteren we niet allen steeds weer naar de heerlijke melodieën, die rondom dit feest een krans weven van innigheid en teederheid, naar het lied van kinderen en van ouderen, van allen die, reeds over hun kindsheid heen, toch verlangen als kind te leven en te bidden. En benijden we dan niet de kinderen, die het nog vermogen met gevouwen handjes te staan bij de kribbe, waar zij het kindje liefkoozen met hun heldere en medelijdende oogen?
Met recht ook mogen wij het Kerstfeest noemen het feest van het kind. Wij ouderen moeten dan weer worden als kinderen en met de oogen van de kinderen staren naar het wonder, dat zich op dezen dag weer voltrekt. Het wonder van Kerstmis: „Een kind is ons geboren, een zoon is ons ge-

7

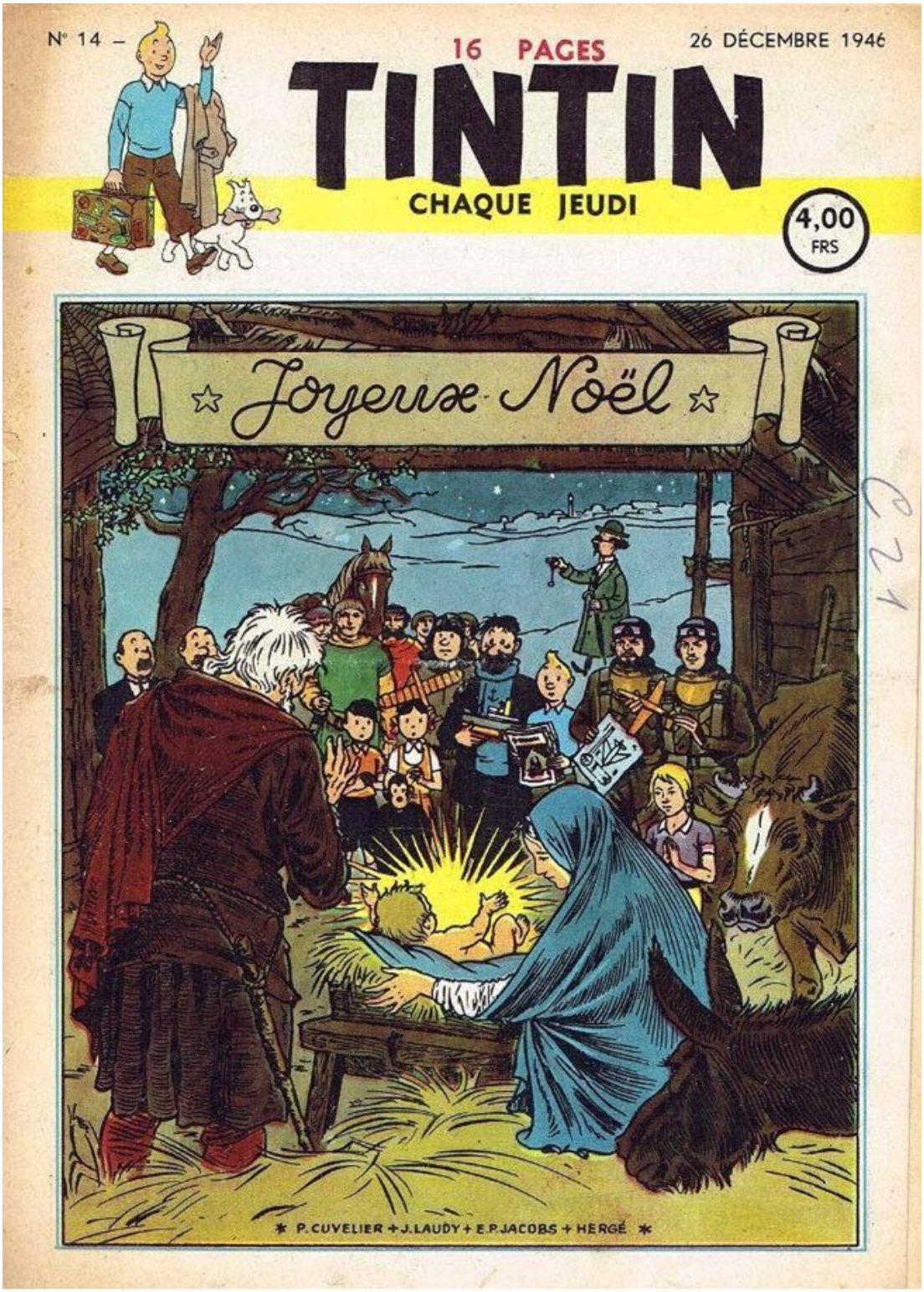

Voor veel mensen was er vlak na de oorlog nog niet zoveel te vieren. Het Leger des Heils stond met de kerstpot, hier voor het Paleis op de Dam in Amsterdam, dan ook al geld op te halen voor de kerstvieringen.

1946 Stripverhalen

Stripverhalen waren zeer populair, niet alleen in kranten maar ook als week- of maandblad. Op de voorkant van het Belgische stripblad TINTIN (Kuifje) no. 14 van 26 december 1946 staan alle stripfiguren in en voor de stal om naar het kindje Jezus te kijken.

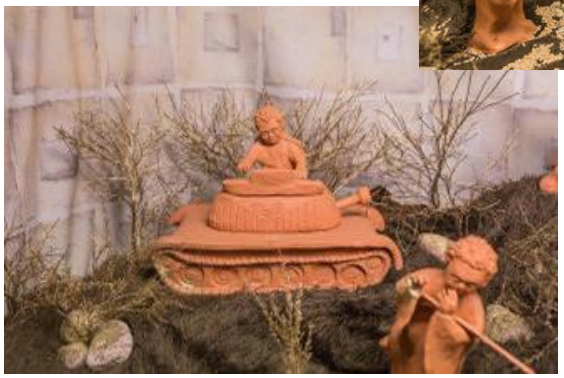
1947-1989 Koude oorlog

'Koude Oorlog' is de naam, die wordt gegeven aan het conflict tussen de Westerse mogendheden onder leiding van de Verenigde Staten en het Oostblok onder leiding van de Sovjet-Unie, die ze met vrijwel alle middelen van 1947 tot 1989 uitvochten. Er is echter nooit een direct militair conflict geweest tussen de grootmachten VS en de Sovjet-Unie en hun respectievelijke militaire blokken. Decennia lang zijn er aan beide kanten politieke, wetenschappelijke, technische en militaire inspanningen geleverd om de invloed van het andere kamp wereldwijd te beperken of terug te dringen.

Bertha Kals (1923-2016), wilde in deze periode met haar kerstgroep “Engelendromen” de wereld laten zien dat het anders kon.
- Een SS-20 en Pershing 2 raket waren wapens met atomaire explosieven uit de "tijd van de koude oorlog". In “Engelendromen” worden ze een rustbank voor de moeder bij de wieg voor het Goddelijke Kind.
- Geweren: in Engelendromen worden ze kinderspeelgoed en fluiten.
- Tanks: in Engelendromen worden het orgels, waaruit Bachfuga’s stromen.
- Kanonnen worden cello's, waaruit het blauwe lied van verlangen stijgt.
- Patroongordels worden panfluiten, waaruit dansmelodietjes parelen.
- Pantservuisten worden hobo's, wiens romantische wijsjes het hart raken.
- Raketten worden een harp, die liefdesliedjes ten gehore brengt.

De SS-20 waren Sovjetraketten voor de middellange afstand. In 1979 plaatste de NAVO Pershing 2 raketten in Centraal-Europa, met het argument, dat ze moderniseerden en een kloof overbrugden in de nucleaire afschrikking, die de Sovjet-herbewapening had veroorzaakt. Alle raketten waren in 1991 vernietigd.

1950 Jeans

In de jaren ‘50 en ’60 van de vorige eeuw nam het dragen van spijkerbroeken en andere kledingstukken van spijkerstof enorm toe. De kerstgroep en kerstboom in spijkerstof zijn hiervan een mooi tijdsbeeld.

1984 Figuratief / Nieuwe wilden

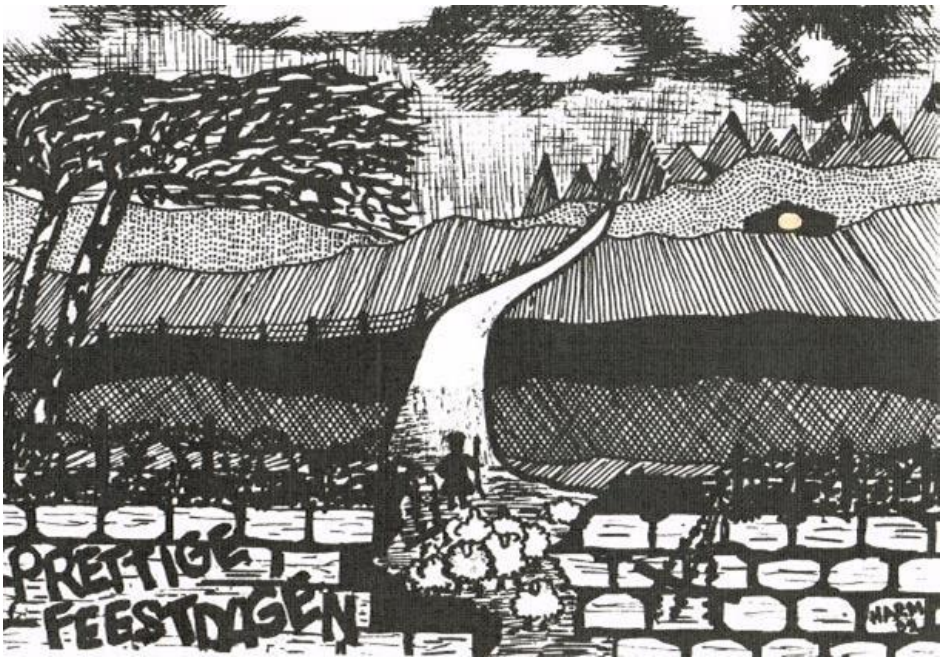
De Tjechische-Duitse kunstschilder Jan Knap (•1949) schilderde in 1984 de Heilige Familie als een keurig gezin met een viool spelende zoon. Dit schilderij is in bezit van het Centraal Museum Utrecht (NL).

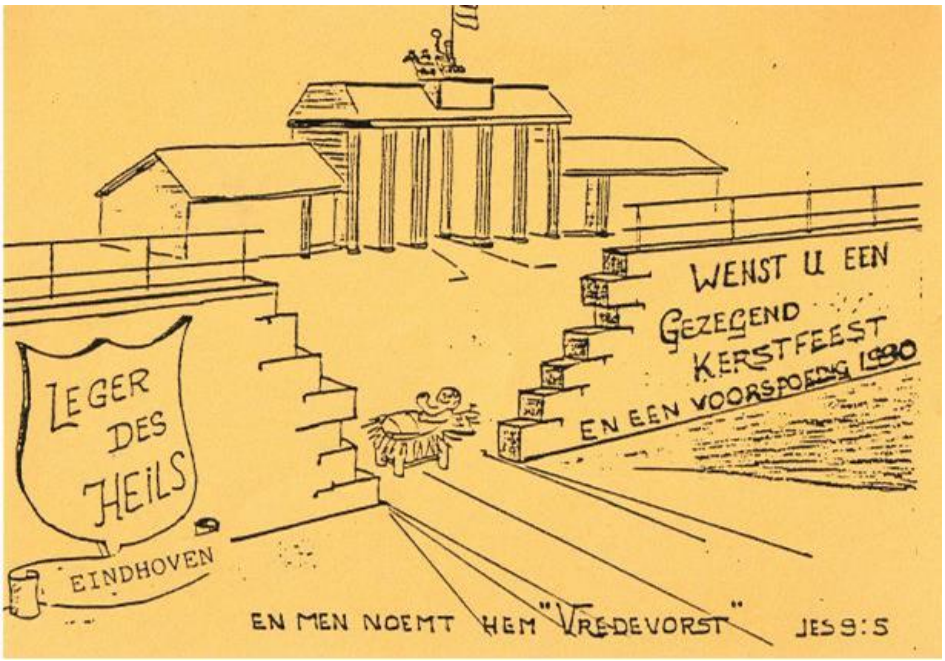

1989 Val van de Berlijnse muur

Deze muur tussen Oost en West was 167,8 km. lang waarvan 45,1 km. dwars door Berlijn liep. De muur, het toonbeeld van de koude oorlog, heeft er gestaan van 13 augustus 1961 tot en met 9 november 1989, iets meer dan 28 jaar. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat veel kerst- en nieuwjaarskaarten in 1989 de Berlijnse muur als thema hadden.

Helaas beperken vandaag de dag hekken en muren nog dagelijks de vrijheid van mensen op veel plaatsen in de wereld.

1992 Columbusjaar

Op 12 oktober 1992 was het 500 jaar geleden dat Christoffel Columbus de Nieuwe Wereld ontdekte. Helga Hauck maakte naar aanleiding van deze gebeurtenis een kerstgroep met daarin een vrome neerknielende, gave (Bijbel) brengende man. Met deze uitbeelding geeft zij ter overweging hoeveel menselijker en christelijker het geweest zou zijn, als de Spaanse veroveraar in plaats van oorlog en geweld alleen de blijde, vreugdevolle boodschap van het Evangelie naar de oude volkeren van Amerika had gebracht.

Deze kerstgroep uit fijne witte Westfaler klei die is gebakken. Als achtergrond gebruikt ze vaak een donkerblauwe engobe (meegebakken vloeibare kleilaag). Zij opende in 1998 haar tentoonstelling in het Krippenmuseum in Telgte (D).

1996 Kerstgroepen in de etalage

Tijdens het 15de Weltkrippenkongress in Keulen worden er van 25 november t/m 24 december 1996 voor het eerst kerstgroepen in winkels en instellingen tentoongesteld. Deze eerste Kölner Krippenweg telde wel 50 deelnemende winkels, kerken en instellingen verspreid over de binnenstad. Zoals het toeristenkantoor een lingerie-, schoenen- en goud en zilver winkel.

1998 Mobile telefoon

In 1998 werden de mobile telefoons voor het grote publiek toegankelijk. Dit werd direct opgepakt door er een kerstgroep in af te beelden met de melding “GOTT für Dich Mensch geworden Halte stets Verbindung”. Ook de knoppen zijn voorzien van speciale teksten, zoals gebed, geloof, hoop en vertrouwen.

2000 Gedecimeerde kerstgroep

In cartoon SIGMUND van Peter de Wit “Kerst 2000” worden alle toen van toepassing zijnde zaken verbeeld en verwoord in de kerstgroep. Deze cartoon had ook in 2026 geplaatst kunnen worden.

2002 De muur tussen Israël en de Westelijke Jordaanoever

De Israëlische Westoeverbarrière of Israëlische Muur is een door Israël vanaf 2002 geplaatste muur van 10 meter hoge betonnen platen, van circa 620–760 km lang en loopt dwars door Palestijnse dorpen en gemeenschappen.
Een door Palestijnen gemaakte kerstgroep van olijfhout, die via internet was te bestellen en via een omweg betaald kon worden aan de makers heeft als thema: “De Driekoningen kunnen niet meer bij Jezus komen door de plaatsing van de muur”.
Van de graffitikunstenaar Banksy een andere verbeelding van het Kerstverhaal. Je ziet een kogelgat in de muur als ster in het Walled-Off Hotel in Bethlehem op de door Israël bezette Westelijke Jordaanoever.

2003 Van oorlog naar vrede

Deze kerstgroep uit Republiek Liberia is gemaakt van platgeslagen patroonhulzen. De elf messing hulzen zijn gebruikt voor de elf figuren uit het kerstverhaal. De figuren zijn ongeveer 5 cm. hoog. De behuizing van de patronen is opengesneden, vervolgens platgeslagen en de figuren zijn uitgesneden en daarna met zand gepolijst.
In Liberia woedde van 1989 tot 1996 een burgeroorlog. Na een korte wapenstilstand barstte het geweld weer los. Een tweede burgeroorlog volgde en er werd gevochten van 1999 tot 2003. De Verenigde Naties schat dat bij deze burgeroorlogen maar liefst 150.000 personen zijn omgekomen. Het aantal burgers dat in vluchtelingenkampen een veilig onderkomen vond, wordt geschat op 850.000.

In het hele land komt men nog regelmatig gebruikte patroonhulzen tegen. Het was Calvin Fayiah uit de hoofdstad Monrovia die op creatieve wijze van deze hulzen een kerstgroep maakte.

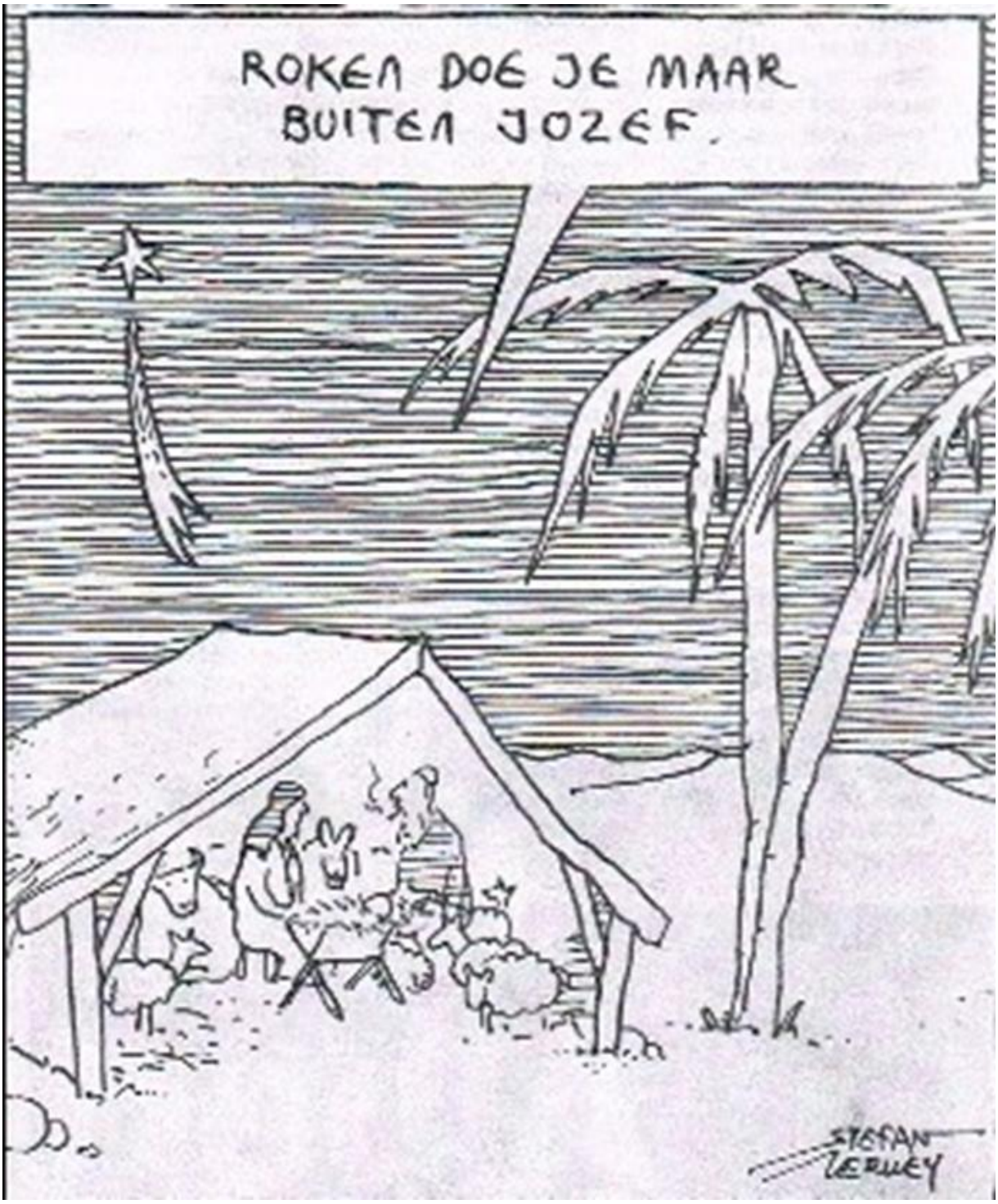

2004 Niet meer binnen roken

Roken is steeds minder vanzelfsprekend, zeker binnen wordt steeds minder gerookt. Dat roken schadelijk is voor onze gezondheid is inmiddels wel duidelijk. Er komen dan ook steeds meer plaatsen waar niet meer gerookt mag worden. Per 1 januari 2004 kreeg de werknemer recht op een rookvrije ruimte.

2015 Van Kerstkind naar kerstman

Schöne Bescherung staat er achter op deze kerstkaart. De Bescherung is de ceremonie, waarbij alle kinderen op kerstavond geschenken krijgen, die meestal onder de kerstboom liggen. Vroeger gebeurde dit om middernacht in de nacht van 24 op 25 december. IN Duitsland bestaat bovendien de uitdrukking “eine Schöne Bescherung” Dit betekent zo veel als “een fine verrassing”- maar ook ironisch bedoeld.
In 2015 werden er in Nederland 115 miljoen kerstkaarten verstuurd. De daarop volgende jaren is het alleen maar minder geworden. De afbeelding op deze kaart geeft duidelijk de transformatie van het kerstfeest aan. De viering van de geboorte van Christus wordt langzaam overgenomen door de het kerstfeest met de cadeautjes brengende kerstman.

Eine Aktion van: Kath. Frauengemeinschaft Deutschlands - Diözesanverband Münster.

2016 Hipsters

Bijna iedereen kent wel de traditionele kerststal, waarin Jozef, Maria en Jezus Christus te zien zijn. Maar hoe zou dat beeld eruitzien als Jezus in 2016 zou zijn geboren? Op die vraag is nu eindelijk een antwoord. Jozef die een selfie maakt, een stal met zonnepanelen op het dak en de drie wijzen, die Jezus komen bezoeken op Segways met pakketjes van Amazon in de handen. Zo zou de kerststal anno nu eruitzien, volgens bedenker Casey Wright. Aan werkelijk alles is gedacht: zelfs het voedsel van de koe is 100 procent organisch en glutenvrij.
Volgens de bijbel volgden de drie wijzen een ster in de lucht om Jezus te vinden. Zou het niet veel logischer zijn om Google Maps te gebruiken? Wright en consorten vinden van wel.
Wright vertelt aan Mashable (een mediaplatform) dat hij op het idee van deze kerststal kwam na het drinken van een paar biertjes. Hij geeft toe dat het product 'polariserende' meningen oproept. "Gewoonlijk gaat het tussen twee meningen: Het is “hilarisch, ik wil er één”, of “dit is heiligschennis, ik hoop dat je zal branden in de hel”, vertelt Wright. "We krijgen weinig reacties ertussenin".

De hipster-kerststal was online te bestellen voor zo’n 130 dollar.

2017 Bootvluchtelingen

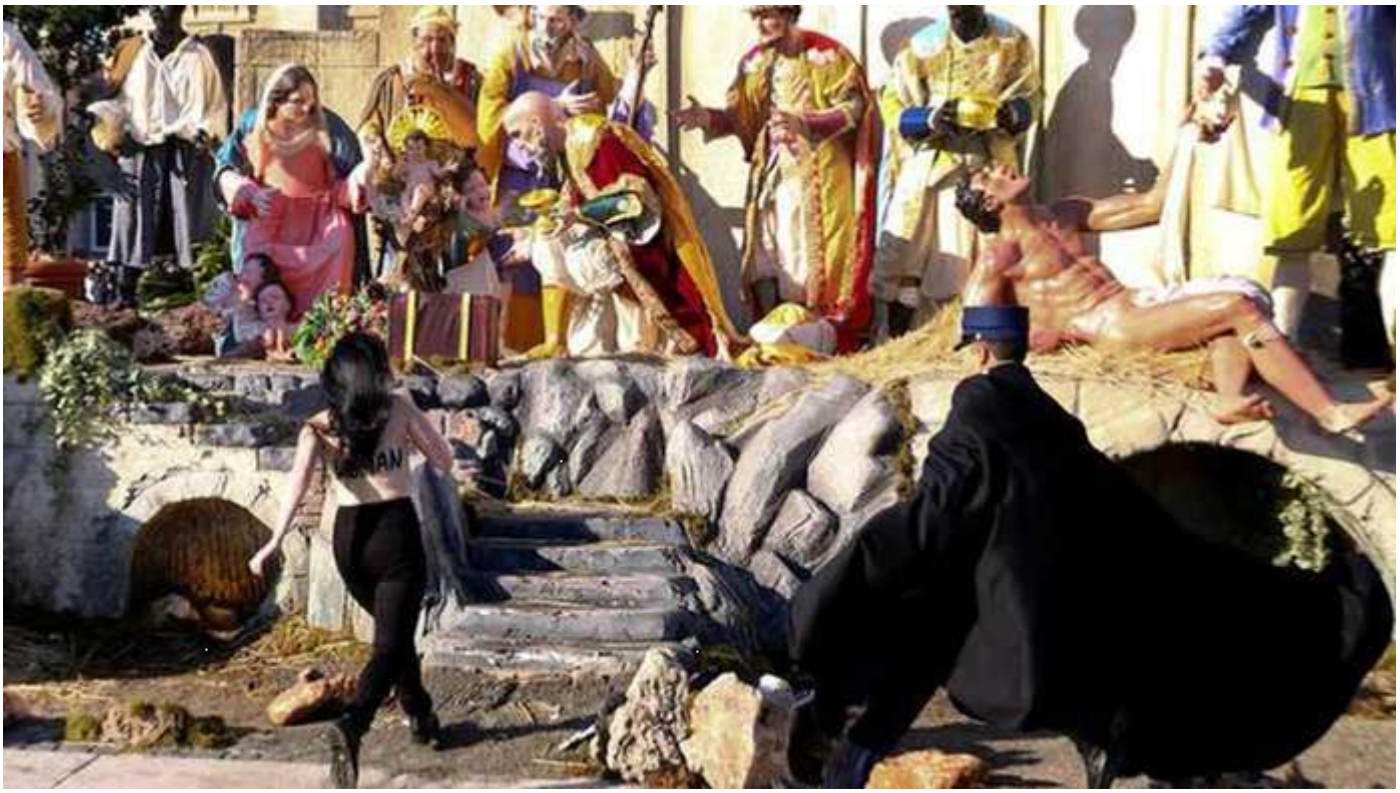
Als het kindje Jezus in een rubberboot ligt” is de ‘immigranten-versie’ van de kerststal in Castenaso. Is dit een aanval op de christelijke cultuur of een prachtig en sterk beeld?
Onder een stralende winterzon kan men in Castenaso in 2017 in de buurt van Bologna (Noord-Italië) een actuele kerststal zien. Alles wat doorgaans in een kerststal te zien is, is aanwezig: Jezus en Maria, Jozef, de os en de ezel, herders met hun schapen, koningen. Apart aan deze kerststal is dat Maria in een rubberbootje zit, een verwijzing naar de bootmigranten. Dat zorgde voor nogal wat commotie. Op de facebookpagina van het stadje staat te lezen: ‘Een aanval op onze christelijke cultuur’, ‘Misbruik van een traditie voor politieke propaganda’ maar ook: ‘Als Jezus nu geboren zou worden, zou Hij op zo’n rubberboot geboren willen worden, op zee, tussen de zwaksten, tussen de mensen, die worden afgewezen’. Stefano Sermenghi, de burgemeester van Castenaso, wilde – in samenspraak met de parochie - een boot in de stal plaatsen om de mensen te doen nadenken over migratie. Hij vindt dat veel mensen hun mond vol hebben over integratie en het verwelkomen van bootmigranten, maar dat slechts weinigen concreet iets bijdragen.

C. Leterme

2017 God is een vrouw

Een activiste met ontbloot bovenlichaam probeerde in december 2017 de baby Jezus te stelen uit een grote kerststal op het Sint-Pietersplein in Vaticaanstad. De politie kon voorkomen dat de vrouw daadwerkelijk aan de haal ging met het beeldje. De activiste van de feministische groepering Femen scandeerde “God is een vrouw”, terwijl ze naar de kerststal rende. Die slogan was ook op haar ontblote rug geverfd, zag een fotograaf van Reuters. Een agent kon de ’ontvoering’ van Jezus voorkomen. Dit alles gebeurde ongeveer twee uur voordat paus Franciscus zijn kerstboodschap uitsprak. De vrouw is opgepakt.
De website van Femen noemde de activiste een ’sextremist’, die wilde protesteren tegen het beleid van de Rooms-Katholieke Kerk met betrekking tot onder meer abortus en voorbehoedsmiddelen. De protestorganisatie eiste dat de vrouw onmiddellijk werd vrijgelaten.

2017 Homoseksualiteit

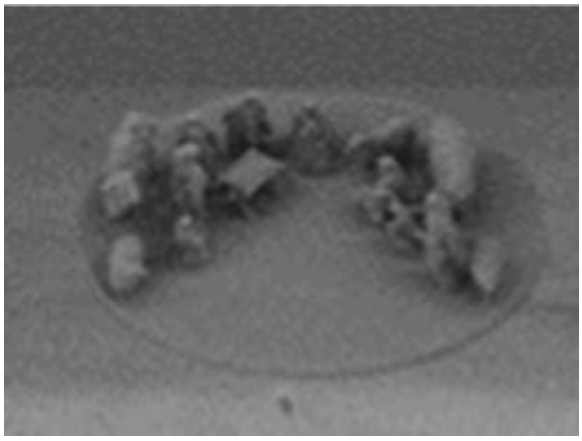
Twee Jozefs, gekleed in het roze, knielen neer bij kindje Jezus. Dat is te zien in een kerststal in de tuin van een woning in Californië. Het tafereel trok de aandacht van komiek Cameron Esposito, die een foto op Twitter plaatste.
De foto heeft tot veel reacties geleid. De homogemeenschap is blij met de kerststal, waarop te zien is dat de twee vaders de geboorte van het kind vieren. Christelijke leiders voelen zich aangevallen, nu deze heilige gebeurtenis wordt gebruikt om aandacht te vragen voor homoseksualiteit.
Bisschop Thomas Tobin van de stad Providence liet weten, dat hij ‘erg bedroefd is door deze aanval op het christelijk geloof'. Hij riep op tot gebed: “Bid voor degenen, die dit hebben gedaan, voor de verandering van hun hart, en dat Jezus deze heiligschennis en aanval op het geloof zal vergeven”.

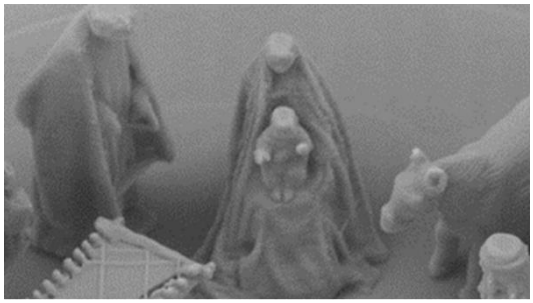

14 december 2017, Hendriëlle de Groot

2017 Nano technologie

De paus kreeg deze kerststal in december 2017 cadeau in Litouwen tijdens een rondreis door de Baltische staten. Er zijn er in totaal vijf van deze nanostalletjes gemaakt; één voor de paus, één voor de Litouwse president Grybauskaite en één voor het aartsbisdom Vilnius. De laatste twee worden tentoongesteld. Het hele tafereeltje is niet groter dan 0,3 millimeter. Het Kindje Jezus is zelfs kleiner dan een menselijke cel. Het gaat om een 10.000 keer verkleinde versie van de kerststal, die elk jaar op het plein voor de kathedraal van de hoofdstad Vilnius staat. De vijftien figuren zijn gescand en geprint met een speciale micro-3D-printer en in het oog van een naald geplaatst. Een team van dertig personen heeft drie maanden aan het beeldengroepje gewerkt. De hele kerststal zou op een menselijke wimper passen. Op de foto kijkt de Litouwse president Grybauskaite door een microscoop naar dit kleinste kunstwerkje en zegt daarbij: **"De belangrijkste dingen in het leven zijn onzichtbaar voor het blote oog."** De makers hebben het Guinness Book of Records gevraagd om de kerststal officieel als kleinste ter wereld te erkennen.

2018 3D geprinte kerstgroep

Aan het begin van de 20ste eeuw deed de 3D printer zijn intrede. Deze kerstgroep is geprint door Thomas. Het gebruikte materiaal is Polylactide (PLA) of Poly melkzuur. Melkzuur is gemaakt uit bio gewassen als mais en suikerriet en zo tot plastic verwerkt. Er is dus geen aardolie nodig om dit plastic te maken.

2019 Inclusiviteit

In Nederland wordt de kerststal, voor zover bekend, nauwelijks gebruikt om iets over de actualiteit te zeggen. Wel in Dordrecht, waar kunsthistorica Annenies Keur al twee jaar actie voert om een herderinnetje aan de kerststal in de protestantse wijkgemeente Wilhelminakerk toe te voegen. “Het gaat me om inclusiviteit. Honderden schoolkinderen komen naar de stal kijken, dan is het toch fijn als Maria niet de enige vrouw is.” Uiteindelijk is de actie geslaagd, maar dat had nogal wat voeten in de aarde. Binnen de kerkgemeenschap was niet iedereen gecharmeerd van het idee. Annenies Keur: “Ik wil mensen aan het denken zetten. Past dit beeld nog wel bij de huidige wereld? Het lijkt me heel goed om ook die functie aan de kerststal te geven”.

2019 Immigratie USA

December 2019, het kindje Jezus ligt in een kooi. Aan weerszijden van hem staan nog twee kooien. Één met Jozef, de ander met Maria. Op de kooien zit prikkeldraad. In het donker ziet hij er nog onheilspellender uit. Dit is de kerststal van de methodistische kerk in het Amerikaanse stadje Claremont in Californië. “In een tijd waarin vluchtelingen asiel in ons land willen aanvragen, waarbij de familieleden tegen hun wil van elkaar worden gescheiden, staan wij stil bij het beroemdste vluchtelingengezin ter wereld. “Wat als zij vandaag voor de grens hadden gestaan?”, vraagt dominee Karen Clark Ristine begin december op haar Facebookpagina. Deze duidelijke verwijzing naar het vluchtelingenbeleid van president Donald Trump leverde woedende reacties op van mensen, die de kerk verweten dat ze het verhaal van de geboorte van Jezus misbruikten om een politieke boodschap te verspreiden. Onterecht, zegt Ristine in The New York Times, want: “De heilige familie staat symbool voor al die naamloze anderen. Voor ons is dit niet politiek, maar theologisch”.

Bas Roetman

2019 Opwarming van de aarde

Aan de andere kant van de Verenigde Staten slaat een kerststal in het plaatsje Dedham alarm over klimaatverandering: Jezus, Jozef en Maria zitten op een eilandje in zee. Rondom de kribbe dobberen plastic flessen. ‘God so loved the World’, (‘God had de wereld zo lief’) staat er in koeienletters boven de stal, ‘Will we?’ (‘En wij?’).

2019 Corona pandemie

In december 2019 brak in de Chinese stad Wuhan de corona- of COVID 19 pandemie uit die zich snel over de wereld verspreidde. In bijna alle landen werd het verplicht een mondkapje te dragen om de verspreiding van het virus te voorkomen. Ook andere maatregelen werden van kracht, zoals1,5 meter afstand houden, geen handen schudden en er werd een avondklok ingevoerd. Door een injectie campagne kreeg men in 2021 de pandemie een beetje onder controle, maar de varianten van het virus en het niet ingeënte deel van onze samenleving vormen nog steeds een bedreiging.

▼Corrttie Smits-de Graaf maakte van de mondkapjes een kerstgroep

Ook waren er, met een kerstgroep bedrukte, mondkapjes te koop▼

2020 Emancipatie

“Let mum rest”- Laat mama rusten. ,’Een droom wordt werkelijkheid, zo luidt dit jaar (2020) het thema van de kerststal in de Sint-Jan te ’s-Hertogenbosch (NL). Centraal staat daarbij de figuur van de heilige Jozef. De bouwers van de Bossche kerststal hebben zich hierbij laten inspireren door Paus Franciscus. In 2019 sprak de Paus, vlak voor Kerstmis, over de betekenis van Jozef in de kerststal. Hij prees toen de kerststal, waarin Jozef voor het Kindje Jezus zorgt. “Draai de rollen maar eens om en laat de moeder maar rusten.” Franciscus wees daarbij op een afbeelding van een kerstgroep met als titel “Let mum rest”. En de Paus vervolgde: “Jozef staande aan de kribbe en Maria rustend in het stro toont ons de tederheid van een gezin, van een huwelijk. Het is een beeld van vrede.” En die vrede, zo stelt Paus Franciscus kunnen we goed gebruiken.
Jozef als dé centrale figuur in de kerststal. Het komt tot leven in de Sint-Jan. We zien hem bij de kribbe, zorgend voor het pasgeboren Kind, terwijl Maria aan het rusten is.

Plebaan Vincent Blom

2021 Klimaatactivisme

Het boegbeeld van de toekomstige generatie en het klimaatactivisme was in 2021 de 18 jarige Zweedse Greta Thunberg. Zij kreeg dan ook een plek in de Napolitaanse kerststal. De klimaattop die in dit jaar plaatsvond in Glasgow waarvan de uiteindelijke slotverklaring erg teleurstellend was, typeerde zij dan ook als veel bla, bla, bla.

2021 Corona test

Een negatieve corona test was in 2021 bij het toegang verkrijgen tot locaties en evenementen een hot item. Zoals u kunt zien ontkomen de Driekoningen ook niet aan de zogenaamde PCR (Polymerase chain reaction) test. Gelukkig waren de testen negatief en konden ze een bezoek brengen aan de stal om daar hun geschenken, goud, mirre en wierook, aan Jezus te geven.

2022 Gewone bijzondere mensen

Op de voorpagina van een glossy die huis aan huis werd verspreid in Veenendaal stond een bijzondere foto. Jozef, de herder en de driekoningen zijn cliënten van Zideris. Het zijn mensen met een beperking die werkzaam zijn op een locatie van Stichting Buitenzorg in Veenendaal. Maria is een vrijwilligster bij deze stichting.

2022 Boerenprotest

In 2022 was er veel boeren protest tegen het stikstofbeleid van de Nederlandse regering om CO_2 terug te dringen. Op deze kerstkaart staat de omgekeerde Nederlandse vlag; symbool voor dit protest.

2023 800 jaar Franciscus van Assisi

Dit jaar werd herdacht dat in 1223 Franciscus van Assisi (1182-1226) voor het eerst met een Kind in de kribbe, os en ezel het Kerstverhaal opvoerde, in een grot, tijdens de Heilige Mis. Deze Mis was vooral bestemd voor de ongeletterde arme bevolking van Greccio, Italië Dit gebeuren stond centraal tijdens het XXII Internationale **Un**versalis **Foe**deratio **Prae**rsepistica congres in Sevilla, Spanje. De **Un-Foe-Prae** is de internationale vereniging van vrienden van de kerstgroep met haar zetel in Rome. Dit congres werd door ca. 500 deelnemers uit de gehele wereld bijgewoond.

Papieren bouwplaat 100 x 20 x 22 cm.

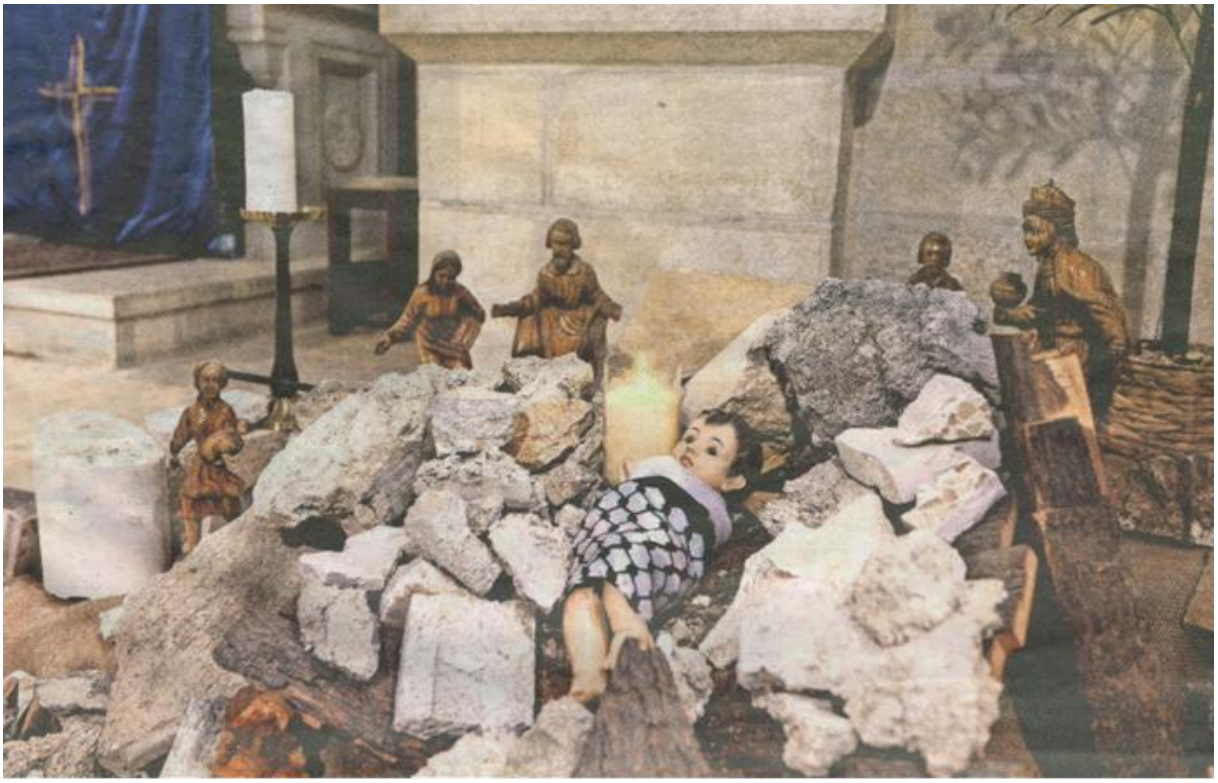

Franciscus 1223-2023

XXII Congreso Internacional UN.FOE.PRAE

2023 Oorlog in de Gazastrook

Jezus in een kribbe van puin. Een Evangelisch - Lutheraanse kerk in Betlehem gaf zo uiting aan de oorlog in de Gazastrook in 2023. Als teken van solidariteit wikkelde ze hem in een Arafat sjaal. Daaronder een foto uit Trouw waarop de verwoesting van Gaza te zien is.

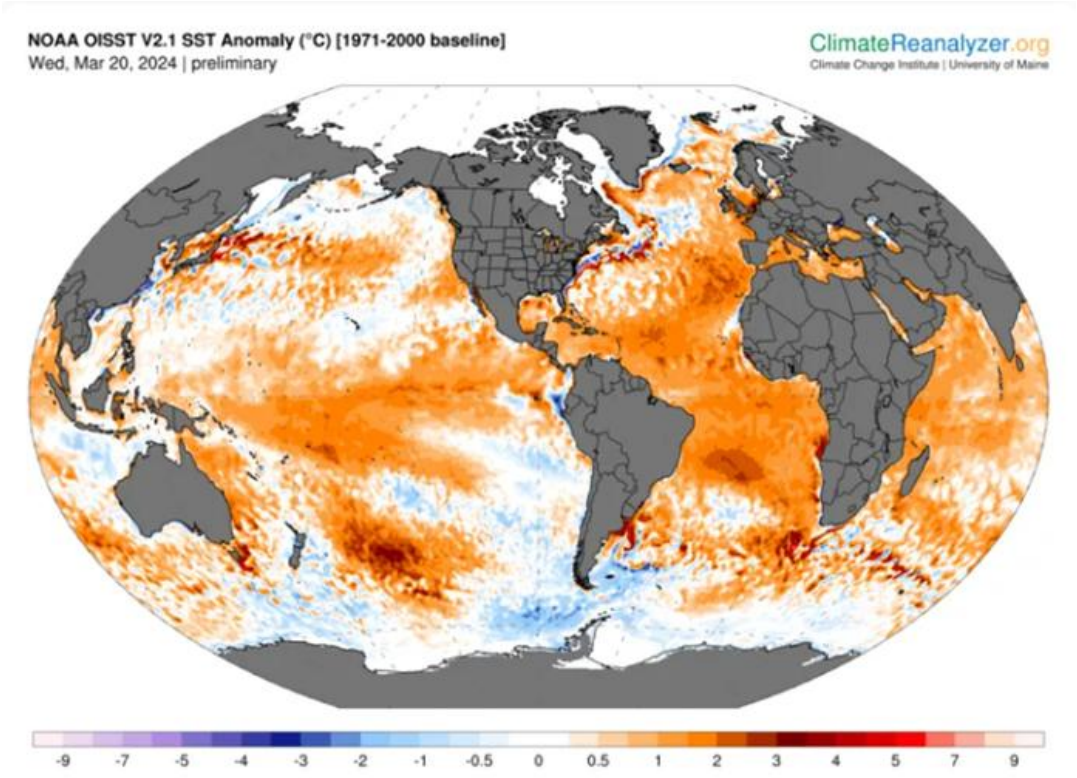

2024 Overstromingen en wateroverlast

Door hevige regenval ontstaan in vele delen van de wereld oversromingen en wateroverlast. Dit wordt mede veroorzaakt door de hoge temperatuur van zeeoppervlak. Marc-Jan Janssen maakte daar in relatie tot kerst een cartoon over.

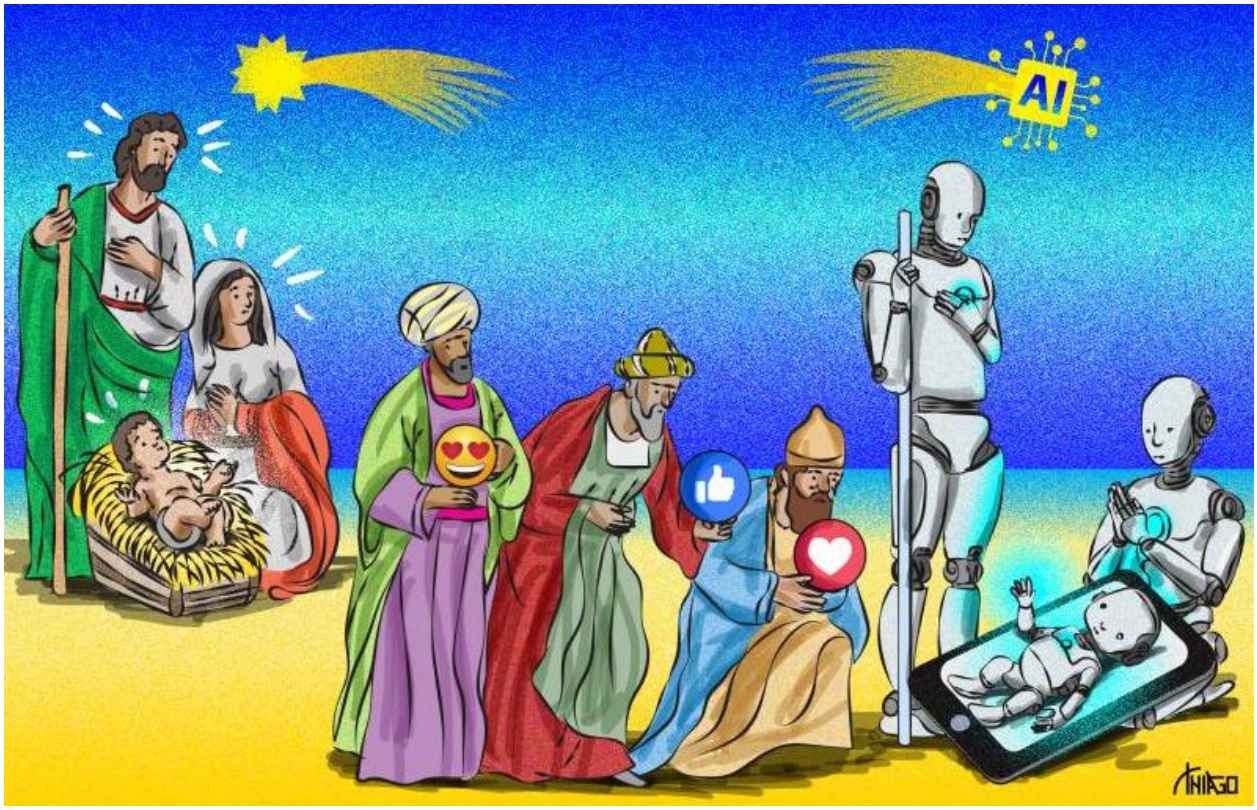

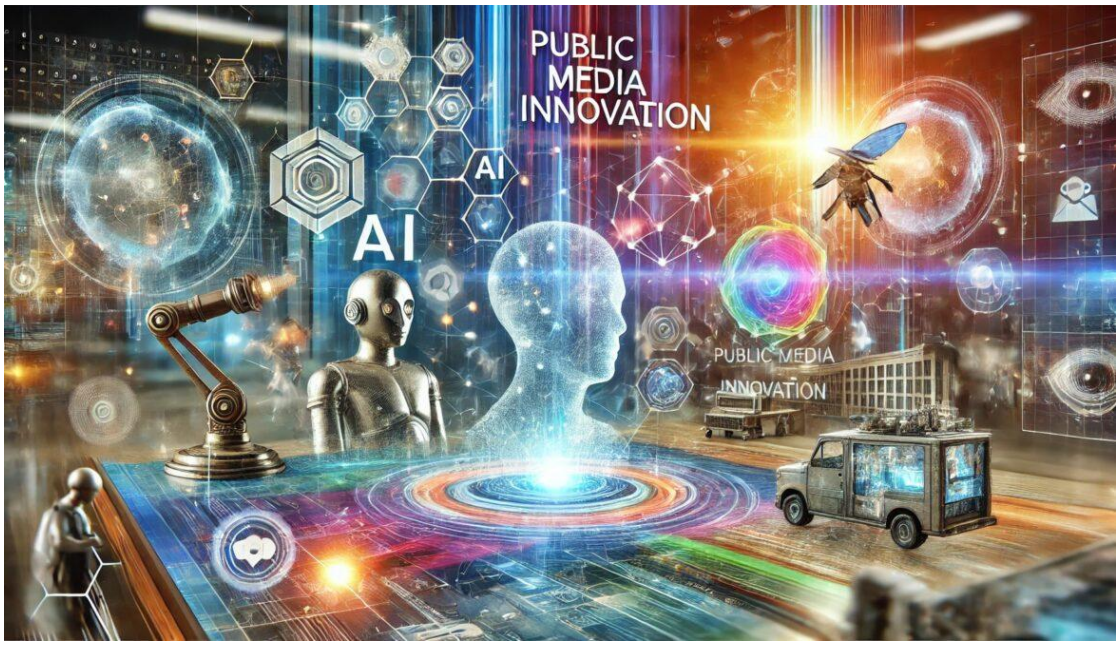

De temperaturen aan het zeeoppervlak zijn hoog.

2025 Multi Media en Artificial Intelligence (AI)

Multi Media, Artificial Intelligence (AI) en de Sociale media zoals;
Facebook (3 miljard*), YouTube (2,8 miljard*), Instagram (2 miljard*) en WhatsApp (3,3 miljard*) hebben grote invloed op de menings- en beeldvorming van mensen en was dan ook een groot thema in het afgelopen jaar.
THIAGO Lucas uit Brazilië bracht dat met de drie wijzen uit het oosten in beeld.
*(aantal gebruikers wereldwijd in 2025)

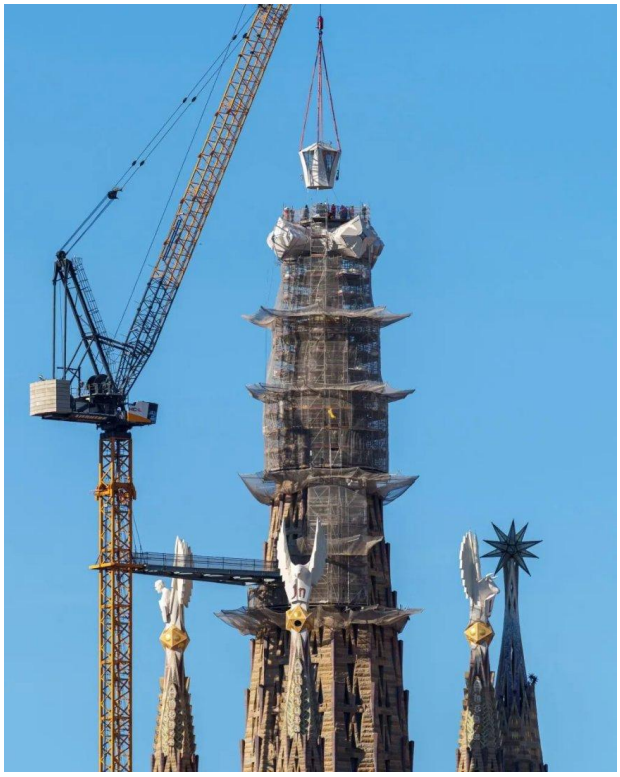

2026-02-20 Sagrada Familia bereikt hoogste punt

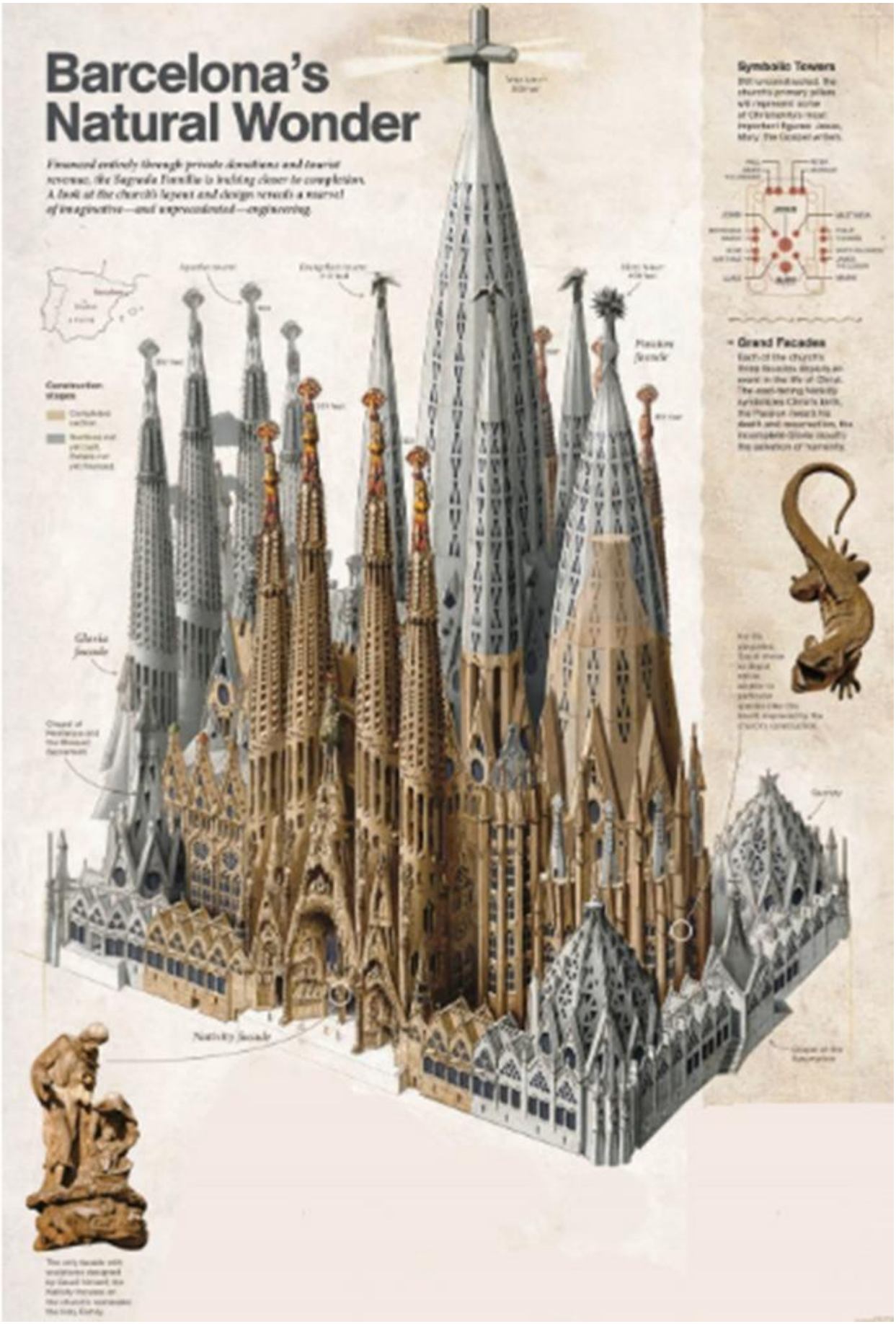
Antoni Gaudi (1852-1926) maakte het ontwerp voor de Basilica i Temple de la Sagrada Familia in de volksmond de Sagrada Familia in Barcelona. In 1882 werd de eerste steen gelegd en vervolgens tot nu toe aan gebouwd. Men doet er alles aan om deze basiliek in 2030 af te hebben. 100 jaar na de sterfdag van Gaudi is het hoogste punt bereikt. De Sagrada Familia is een onvoorstelbaar imposant bouwwerk, zowel van binnen als van buiten. De bouwstijl (Catalaans modernisme) is nauw verwant aan de Jugendstil. Met haar 172,5 meter is het de hoogste kerk in de wereld.
De geboorte façade is tussen 1894 en1930 aangebracht.

Kijk voor verloop van de bouw op:
https://www.youtube.com/watch?v=AnB-6XXrKPA

Barcelona's Natural Wonder
Financed entirely through private donations and tourist revenue, the Sagrada Familia is inching closer to completion. A look at the church's layout and design reveals a marvel of imaginative—and unprecedented—engineering.
Symbolic Towers
Grand Facades
Nativity facade

Geboorte façade

Meer details zie: https://blog.sagradafamilia.org/en/nativity-scenes

Interieur Sagrada Familia

